

International Scientific and Practical Conference
“Partnerships for Social Change: 20 Years of Experience”,
Devoted to the 20th Anniversary
of Canada-Ukraine “Reforming Social Services” Project (1999-2003),
implemented based on Lviv Polytechnic National University, Ukraine,
funded by the Canadian International Development Agency (CIDA)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine
October 24-26, 2019

PSC Proceedings

Rome 2019

International Scientific and Practical Conference “Partnerships for Social Change: 20 Years of Experience”, Devoted to the 20th Anniversary of Canada-Ukraine “Reforming Social Services” Project (1999-2003) (Lviv, 24-26 October 2019): Proceedings. – Lviv, 2019. – 65c.

The Major Purpose of The Jubilee Conference is to consolidate efforts of representatives of public authorities, local self-government, educators and practitioners in human services on the way of developing *“No Limits” Partnerships Network* at the local, regional, national and international levels for positive social change.

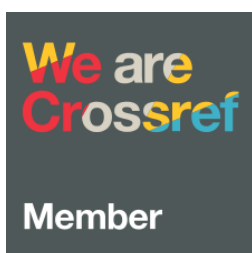
The Jubilee Conference Organizers:

- Lviv Polytechnic National University (Ukraine)
- University of Manitoba (Canada)
- International Charitable Foundation “International Foundation for Social Adaptation” (IFSA) (Ukraine)
- Julius-Maximilians-Universität Würzburg (Germany)
- Canadian Centre on Disability Studies (Canada)
- Governmental & Non-Governmental organizations of/for persons with disabilities in Lviv (Ukraine)

***The institutions-partners of The Jubilee Conference organizers* are participants of “No Limits” Partnerships Network at the local, regional, national and international levels.**

***The partners– educators & practitioners* are also united based on “No Limits” Research Platform.**

DOI: <http://doi.org/10.32437/PSCProceedings.Issue-2019>

Indexed in CrossRef

How to cite: Author (2019). Title of the paper, *PSC Proceedings* (pp.). Rome, Italy.

Main Participants of “No Limits” Partnerships Network

Schools of Learning and Education:

- Thompson Rivers University (British Columbia, Canada)
- University of Nordland (Bodø, Norway)
- Maria Grzegorzewska Academy of Special Education in Warsaw / Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie (Poland)
- Ocean County College (New Jersey, USA)
- University of Erfurt/ Universität Erfurt (Germany)
- University of Coimbra (Portugal)
- Latvian Academy of Sport Education (Latvia)
- Institute of Social and Political Psychology, National Academy of Educational Sciences of Ukraine (Kyiv)
- National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov (Kyiv)
- Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
- Cherkasy Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education
- East Ukrainian National University named after Volodymyr Dahl (Sieverodonets'k, Luhansk region)
- Lviv secondary general boarding school №100 for blind children

Organizations / Human Services:

- European Federation of Adapted Physical Activity/ EUFAPA
- Federal Association for Family Mediation / Bundes-Arbeitsgemeinschaft für Familien-Mediation (Germany)
- State Agency for Prevention of Alcohol-Related Problems/Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) (Poland)
- Alzheimer Society of Saskatchewan (Canada)
- Würzburg Educational Centre for the blind and visually impaired / Berufsförderungswerk Würzburg gGmbH Bildungszentrum für Blinde und Sehbehinderte (Germany)
- NGO “Precious Kids Australia” (Australia)
- “Praestern” Foundation / “FUNDACJA PRAESTERNO” (Poland)
- Department of Social Protection of Lviv Regional State Administration
- Lviv Regional Employment Centre
- Lviv Regional Branch of the Fund of Social Protection of the Disabled
- Children’s Education and Rehabilitation Centre “Dzherelo”, Lviv
- Lviv Regional Centre for Physical Culture and Sports of the Disabled “Invasport”
- Charitable Foundation “Space Without Conflict”, Lviv
- NGO “New Society of Ukraine”, Lviv
- NGO “Institute of Medical and Social Initiatives “LEADER”, Lviv
- Charitable Foundation “Caritas Sambir-Drohobych Diocese of Ukrainian Greek-Catholic Church”
- Clinical Department No.1 (Student Polyclinic) of the 10th Municipal Clinical Hospital, Lviv

The Program Committee Co-Chairpersons:

Dr. Roman Korzh – Vice-Rector for Scientific Work and Education of Lviv Polytechnic National University, Associate Professor

Dr. Yaryna Turchyn – Director of the Educational and Scientific Institute of the Humanities and Social Sciences of Lviv Polytechnic National University, Doctor of Political Science, Professor

Dr. Nina Hayduk – Head of the Social Work Education Program, Director of International “INTEGRATION” Centre for Professional Partnerships of Lviv Polytechnic National University, PhD in Social Work Professional Education, Associate Professor

Dr. Liliia Klos – Acting Head of the Department of Sociology and Social Work, Head of the *Counselling and Coordination Services* “Community Health Clinic of Lviv Polytechnic”, Medical Doctor, Doctor of Science in Education, Associate Professor

Dr. Larysa Klymanska, Professor of the Department of Sociology and Social Work, Doctor of Political Science, Professor

The Program Committee Members:

Acad. Nellia Nychkalo, Academician-secretary, Professional and Adult Education Department of the NAES of Ukraine, Academician of the NAES of Ukraine, Doctor of Science in Education, Professor (*with consent*)

Dr. Brad McKenzie, PhD, *Professor Emeritus* of University of Manitoba, Canada; *Doctor Honoris Causa* of Lviv Polytechnic National University; Director of Canada-Ukraine *Reforming Social Services* Project (1999-2003) (*with consent*)

Dr. Maureen Flaherty, PhD, Associate Professor, Peace & Conflict Studies, Acting Director of the Centre for Ukrainian Canadian Studies, University of Manitoba, Canada (*with consent*)

Dr. Oleksandr Kondrashov, PhD, Assistant Professor, School of Social Work and Human Service, Faculty of Education and Social Work, Thompson Rivers University, Canada (*with consent*)

Ms. Tetyana Yakovchuk, MSW, Social Work practitioner, Vancouver, Canada (*with consent*)

Dr. Olaf Hoos, Prof. Dr. phil. habil., Director of the Center for Sports and Physical Education, Commissioner for Students with Disabilities and Chronic Illnesses, Julius-Maximilians-Universität Würzburg, Germany (*with consent*)

Dr. Matthias Zimlich, PhD, the Center for Sports and Physical Education, Julius-Maximilians-Universität Würzburg, Germany (*with consent*)

Dr. Hans-Dieter Will, PhD, *Professor Emeritus* of University of Erfurt, Federal Association for Family Mediation, Germany (*with consent*)

Ms. Dagmar Laegler – Federal Association for Family Mediation, Germany (*with consent*)

Ms. Helga Thiess – Federal Association for Family Mediation, Germany (*with consent*)

Dr. Svitlana Arkhypova – Director of the Center for External and International Relations of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Doctor of Science in Education, Professor (*with consent*)

Dr. Iryna Kurliak, Head of the Department of Sociology and Social Work of Lviv Polytechnic National University (2002-2005), Doctor of Science in Education, Professor (*with consent*)

Dr. Volodymyr Rubtsov, PhD, President of International Charitable Foundation “International Foundation for Social Adaptation” (IFSA), Kyiv, Ukraine (*with consent*)

Dr. Oksana Potymko, PhD, Head of the Resource Centre for Educational Information Technology for persons with special needs of Lviv Polytechnic National University (*with consent*)

Dr. Krzysztof Brzózka, PhD, World Health Organization Dependency Expert, Poland (*with consent*)

Dr. Magdalena Rowicka, PhD, Assistant Professor, Head of Psychological Research Methods Laboratory, Department of Applied Social Sciences, Institute of Psychology, Maria Grzegorzewska Academy of Special Education in Warsaw, Poland (*with consent*)

CONTENT

<i>Hayduk, N., McKenzie, B. Developing a Sustainable Model of Social Work Education for Ukraine</i>	6
<i>Herus, O., Klymanska, L., Myshok, R., Savka, V. Health-saving Activities at Modern University</i> <i>Герус О., Климанстка Л., Мишок Р., Савка В. Здоров'язбережувальна діяльність у сучасному університеті</i>	9
<i>Herus, O., Klymus, T., Kozak, M., Yatschyn, U. Mental Health Rehabilitation In ICD classification for people with disability in Ukraine</i>	13
<i>Dzhavadian, O.-M. Social advertising as a method of prevention in social work</i> <i>Джавадян О.-М. Соціальна реклама як метод превенції в соціальній роботі</i>	16
<i>Klymanska, L. Discourse of alcohol advertising in the modern Ukrainian society</i> <i>Климанська Л. Дискурс реклами алкоголю в сучасному українському суспільстві</i>	20
<i>Klos, L., Khudoba, O., Shkoliar, M. The New Look on Solving Health Problems in Territorial Communities: Interdisciplinary Team of Specialists</i> <i>Клос Л., Худоба О., Школяр М. Новий погляд на вирішення проблем здоров'я у територіальній громаді: міждисциплінарна команда фахівців</i>	25
<i>Kononchuk, A., Svatenkova, T., Svatenkov, O., Kononchuk D. Features of the culture of personality health in the context of safe youth behavior</i>	30
<i>Koropetska, O. Social Exclusion of Seniors as Psychological Problem: Theoretical Aspect</i>	34
<i>Kravchenko, O. Social-psychological rehabilitation of student young people by inclusive tourism</i> <i>Кравченко О. Соціально-психологічна реабілітація студентської молоді засобами інклюзивного туризму</i>	38
<i>Makukh, O., Yatsyshyn, I., Shevchenko Zh. Social advertising as a factor in shaping a healthy lifestyle for young people</i> <i>Макух О., Яцишин І., Шевченко Ж. Соціальна реклама як чинник формування здорового способу життя молоді</i>	42
<i>Malenko, E. Fashion's influence on healthy lifestyle of student youth</i> <i>Маленко Є. Вплив моди на здоровий спосіб життя студентської молоді</i>	45
<i>Matviiko, Y., Shkoliar, M. The Impact of Stigmatization on Social Attitude towards the LGBT-community</i>	48
<i>Myshok, R. Features of Civil Internet Behavior of Students Lviv Polytechnic National University</i> <i>Мишок Р. Особливості громадянської Інтернет-поведінки студентів НУ «Львівська політехніка»</i>	52
<i>Tyurina, T. Spiritual and Moral Recovery of a Student's Personality in the Course of Studying Disciplines of the Social-Humanitarian Cycle</i>	56
<i>Umanets, N., Umanets, N. Informatively-communicative practices of Internet-users as reflections of tendencies of informative processes in modern Ukrainian society</i> <i>Уманець Н., Уманець Н. Інформаційно-комунікативні практики Інтернет-користувачів як відзеркалення тенденцій інформаційних процесів в сучасному українському суспільстві</i>	60

DEVELOPING A SUSTAINABLE MODEL OF SOCIAL WORK EDUCATION FOR UKRAINE

Nina Hayduk¹ and Brad McKenzie²

¹MSW, PhD, Associate Professor, Head, Social Work Program, Director of International 'Integration' Centre for Professional Partnerships, Lviv Polytechnic National University

²PhD, Professor Emeritus, University of Manitoba, former Director of Reforming Social Services: Canada-Ukraine Project, Doctor Honoris Causa, Lviv Polytechnic National University

Background: The four-year *Reforming Social Services: Canada-Ukraine Project* funded by the Canadian International Development Agency was launched in 1999 with the goal of contributing to civil society reforms in Ukraine through the education of social workers and the strengthening of disability organizations. The project had two components operating under a joint management structure. The Social Work Component involved a partnership between the Faculty of Social Work, University of Manitoba (UM) and Lviv Polytechnic National University (LPNU), and the Disability Component involved a partnership between the Canadian Centre on Disability Studies and a consortium of disability organizations affiliated with the Lviv Independent Living Centre (Faculty of Social Work, 2003).

Purpose: The goal of the Social Work component, which is the focus of this article, was to contribute to civil society reforms in Ukraine by establishing a new, generalist undergraduate social work program at LPNU focused on social work as social change and social justice (International Federation of Social Workers, n.d.).

Methods: A theoretical model based on social development was adopted for the project (Midgley, 1995). One principle associated with the model was to foster opportunities for collective action both in the design and delivery of the social work curriculum and in direct activities to build partnerships with other organizations for social action. This principle was also consistent with the Disability Component's approach to strengthening responses to disability issues both locally and throughout Ukraine. A second principle involved the gradual transfer of full control over program management, including curriculum design and delivery, from the sponsor to the new Department of Sociology and Social Work, LPNU and its community partners in Ukraine during the life of the project. This is reflected in a curriculum that was initially based on the model delivered at the UM with adaptations based on Ukrainian realities to a curriculum that is now fully controlled, and revised as required, by the LPNU Social Work program.

Results: The Social Work program was developed in four stages. The *Community Consultation and Strategic Planning* stage occurred between 1995 and 1999. During this period a needs assessment study was conducted, and consultation with LPNU, as well as government and non-government organizations, with a special focus on disability organizations, occurred. Support for the development of a social work program focusing on social change and linked to international standards was confirmed; as well, evidence emerged that community-based professionals located in agencies also

required training in an effort to build their capacity to act as field instruction supervisors for students, and to advance their own knowledge and skills in the new profession of social work.

The *Project Implementation* stage occurred between 1999 and 2003 during the internationally funded stage of the project. The social work program was established within a new Department of Sociology and Social Work, and a full curriculum for the four-year Bachelor's was designed and implemented. The curriculum was based on the model in place at the UM, with adaptations to better fit the Ukrainian context, as required. During the early implementation stage, most of the social work courses were taught by Canadian instructors with experience in the subject area. Both the curriculum and the teaching methods were highly valued by students. Other accomplishments included advanced social work education and training for five future Ukrainian instructors, the design and delivery of a certificate program in social work for community-based professionals, many of whom later assumed roles as field instruction supervisors for students (Rudy, 2002), and the design and delivery of a course on Innovations in Social Development, which included a special focus on applied research, and the implementation and evaluation of new community-based projects in the human services. Consistent with social development principles, international content was combined with local knowledge and experience on an ongoing basis, and by the fourth-year responsibilities for ongoing teaching and curriculum design was transferred over to the growing number of Ukrainian faculty members employed in the program.

The third stage (from 2003 to 2011) can be described as the *Program Consolidation and Sustainability* stage. While some teaching and consultation support for curriculum design continued from Canada on a volunteer basis, more local control was assumed by the program, the university and a growing number of community partners that engaged with the LPNU social work program during this period. By the end of this stage, full leadership control of the program was being exercised from Ukraine, and support from Canada and a growing list of partners from other countries was based on specific requests from the local program. A Master's degree program was added and both undergraduate and graduate programs were accredited. The popularity of Social Work with students continued to expand and the national reputation of the social work program grew (Hayduk & McKenzie, 2012). By 2011, 120 Bachelor's level students were enrolled in the four-year Bachelor's program and there were 56 full and part-time students in the Master's program.

In the *Ongoing Innovation and Adaptation* stage (2012 to present) new faculty positions have been added, several faculty members have completed advanced post-graduate degrees, and the program now offers a PhD program. New courses have been added to reflect emerging issues, including courses on health and mental health, a sociology program leading to a degree in this discipline, has been established within the Department of Sociology and Social Work, and a new social work specialization on social welfare has been added. A particularly significant development is a new effort to build civil society

reforms through the expansion of local, national and international partnerships due to the establishment of the International 'Integration' Centre for Professional Partnerships under the leadership of Dr. Nina Hayduk. Responding to growing needs in the region, a community health clinic model has recently been established at LPNU which integrates student education with the provision of services to the community in collaboration with professional service providers from the community, and research and development opportunities for faculty members within the university. The goal of this innovative outreach initiative is to respond more effectively to needs in three major areas: improved interventions in health and mental health services, more comprehensive services for persons with disabilities, including the promotion of inclusive education, and more responsive services to veterans and their families, including the special needs of those displaced as a result of the conflict in eastern Ukraine. Partnerships at several different levels have been established to promote and implement this model (Hayduk & Klos, 2019).

Conclusion: Feedback and evaluation results from several sources demonstrate the program's success in educating graduates who are making a difference for individuals, families and communities in Ukraine. Student feedback about the program and performance in national competitions has been very positive, and there is a continuing high demand for entry to the program. There has also been positive feedback from employers and from external examiners who have reviewed the program and the specific performance of students. There has been positive feedback to the role of the program in building partnerships for community social action, and the program is nationally recognized as one of the leading social work programs in the country. The use of a social development model to promote an identity for social work as a profession that provides not only important services to individuals and families but also supports social change for social justice through the transfer of knowledge, the development of local control, and a mission to build partnerships for social action is confirmed.

Keywords: social work and social change, social development, community-based, partnerships, social justice

References

- Faculty of Social Work. (2003). *Reforming Social Services: Canada-Ukraine Project final report*. Winnipeg: University of Manitoba.
- Hayduk, N., & McKenzie, B. (2012). Developing a sustainable model of social work education in Ukraine. In T. Heinonen & J. Drolet (Eds.), *International social development: Social work experiences and perspectives* (pp. 147-169). Halifax & Winnipeg: Fernwood.
- Hayduk, N., & Klos, L. (2019). *The model of community health clinic of Lviv Polytechnic*. Unpublished.
- International Federation of Social Workers. (n.d.). *Definition of Social Work*. Accessed at: ifsw.org/f38000138.html
- Midgley, J. (1995). *Social development*. London: Sage.
- Rudy, D. (2002). *Evaluating professional development training for field instructors in an undergraduate social work program in Ukraine*. Master's practicum, Faculty of Social Work, University of Manitoba, Winnipeg.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Ольга Герус¹, Лариса Климанська², Романа Мишок³, Віктор Савка⁴ (Львів)

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

¹ Кандидат соціологічних наук, асистент кафедри соціології та соціальної роботи;

² Доктор політичних наук, професор кафедри соціології та соціальної роботи;

³ Аспірант кафедри соціології та соціальної роботи;

⁴ Кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи.

Актуальність: Проблема здоров'я завжди була і залишається однією з найактуальніших в суспільстві. Очевидно, що від здоров'я людини залежить і благополуччя суспільства в цілому. Відповідальне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, наявність мотивації до здорового способу життя, збереження, розвиток і зміцнення здоров'я – все це ознаки людини, свідомої власної місії в сучасному суспільстві. Ці проблеми набувають дедалі більшої гостроти в умовах наростання загроз для здоров'я людини, з одного боку, від сучасного суспільства з його різномірними ризиками, та з іншого – від самої особи, яка, зважаючи на фізичні та психологічні переваги, або ігнорує необхідність додаткових затрат ресурсів на відновлення власного здоров'я, або піддається спокусам «швидкого та приємного» відпочинку із психоактивними речовинами, чи просто пасивного проведення вільного часу. Тому системна здоров'язбережувальна діяльність стає особливо актуальним напрямком роботи всіх установ, які займаються навчанням і вихованням.

Ціннісні орієнтації до здоров'язбережувальної діяльності повинні формуватися в процесі навчання і виховання в закладах освіти всіх рівнів, у тому числі і сучасних університетах. Навчання здоров'язбереженню розуміється комплексно: і як надання інформації, і як навчання методів, прийомів і навичок здорового способу життя, і як виховання в душі безумовного пріоритету цінностей індивідуального і громадського здоров'я в усіх його проявах, сферах, рівнях (Хольченкова, 2017).

В Україні заклади середньої освіти нині не достатньо добре формують в учнів компетенції здоров'язбереження. Незважаючи на те, що діти знають про шкоду тютюнопаління, вживання алкоголю та наркотиків, такі шкідливі практики трапляються серед учнів все частіше, що було зафіксовано нами у спільному дослідженні ризикованої поведінки учнів середніх шкіл Львова і Дрогобиччини, проведеному разом із польськими колегами. (Klymanska, Herasym, Herus, & Savka, 2017) Тому існує потреба в продовженні навчання і виховання в руслі здоров'язбережувальної діяльності і у вищій школі. Тим більше, що саме студенти зустрічаються з новими ризиками, пов'язаними із відривом від батьківської сім'ї та нездатністю до ефективного самоконтролю, схильністю до «експериментів» з новими друзями та моделями поведінки. Для прикладу, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, серед країн Європи Україна є лідером у споживанні алкоголю у віковій категорії від 15 до 19

років (WorldHealthOrganization, 2018). Заклади вищої освіти України повинні не лише забезпечувати здорове середовище для навчання студентів та роботи викладачів і всього адміністративного складу, але й сприяти розвитку і зміцненню здоров'я, пропагувати здоровий спосіб життя.

В Національному університеті «Львівська політехніка» такого роду програми започатковано та об'єднано в Концепцію Здорового Університету. Однією з форм реалізації Концепції Здорового Університету є зорієнтована на формування здорової спільноти в Національному університеті *Клініка здоров'я громади* (консультаційно-координаційна служба «Клініка здоров'я громади Львівської політехніки»). Важливою умовою для ефективного впровадження Концепції є постійний моніторинг реального стану здоров'язбережувальної діяльності в університеті, що дасть змогу побачити проблеми в цьому процесі та вносити відповідні корективи у функціонування здоров'язбережувальних програм. На наш погляд, одним із інструментів такого моніторингу можуть бути соціологічні дослідження.

Мета: обґрунтування методологічних засад проведення соціологічного дослідження актуального стану здоров'язбережувальної діяльності у Національному університеті «Львівська політехніка» для реалізації Концепції Здорового Університету.

Виклад основного матеріалу: для комплексного вивчення особливостей та характеристик пов'язаних із процесом забезпечення здоров'язбережувальної діяльності в університеті доцільно за об'єкт дослідження взяти університетську громаду загалом, до якої відносяться дві основні групи носіїв проблеми: студенти та співробітники. Саме університетська громада, у співдружності з адміністрацією та спеціалізованими медичними службами, повинна стати важливим суб'єктом здоров'язбережувальної роботи.

Щодо вибору методу дослідження, то зважаючи на певну новизну такого масштабу роботи і виходячи із можливостей Університету, викладачами кафедри соціології та соціальної роботи «Львівської політехніки» запропоновано на першому етапі виконання проекту провести фокус-групові інтерв'ю із представниками вказаних двох груп: співробітників та студентів.

Серед завдань дослідження виділено наступні:

1. Визначити розуміння студентами та викладачами Національного університету «Львівська політехніка» змісту основних концептів здоров'я та здоров'язбережувальних практик.
2. Крізь призму досвіду студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» з'ясувати поточний стан забезпечення університетом здорового способу життя.
3. Дослідити обізнаність студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» щодо інклюзивної освітньої політики університету.

Відповідно до визначених цілей сформульовані і дослідницькі завдання:

до цілі 1:

1. з'ясувати розуміння студентами та викладачами Національного університету «Львівська політехніка» змісту понять «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «корисні та шкідливі звички»;
2. визначити стан здоров'я студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка», практик їхнього здорового способу життя, корисних і шкідливих звичок;
3. дослідити ставлення студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» до здоров'я, здорового способу життя, корисних і шкідливих звичок.

до цілі 2

1. з'ясувати особливості здорового робочого (академічного та освітнього) середовища студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка»;
2. визначити обізнаність студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» щодо стану медичного забезпечення в університеті;
3. проаналізувати стан позаробочого (дозвіллевого) середовища студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка»;
4. виявити міру зацікавленості студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» щодо розвитку та пропагування здоров'язбережувальної діяльності в університеті.

до цілі 3

1. визначити розуміння студентами та викладачами Національного університету «Львівська політехніка» змісту поняття «інклюзивність»;
2. дослідити поінформованість студентів та викладачів Національного університету «Львівська політехніка» щодо інклюзивної освітньої політики університету.

Висновок: Проведення таких фокус-групових інтерв'ю дозволить не лише, у першому наближенні, діагностувати стан проблеми, але і спроектувати у майбутньому більш масштабне емпіричне дослідження. Воно включатиме і аналіз документів, наданих університетською клінікою та профспілковим комітетом (при дотриманні обов'язкових умов етичних обмежень та конфіденційності інформації), і масштабне репрезентативне опитування викладачів і студентів, а отже зібрати достатньо повну інформацію не лише про актуальний стан здоров'язбережувальної роботи, його проблемні місця, але і виявити та оцінити можливі резерви для покращення цієї важливої складової діяльності сучасного університету. Цілком очевидно, що такого роду дослідження повинні мати власне моніторинговий характер, періодично продовжуватися у майбутньому з метою адекватної реакції всіх суб'єктів здоров'язбережувальної діяльності на загрози, які можуть з'явитися.

Сьогодні Національний університет «Львівська політехніка» стає свого роду експериментальним майданчиком для започаткування чергової інноваційної для України діяльності, а отже його досвід повинен бути розповсюджений і в інших вітчизняних освітніх установах.

Ключові слова: слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, корисні та шкідливі звички, здоров'язбережувальна діяльність, соціологічне дослідження, університетська громада, фокус-групові інтерв'ю, Концепція Здорового Університету.

Список літератури:

- Хольченкова, Н.М. (2017) Формування здоров'язбережувальної компетентності як сучасна науково-педагогічна проблема. *Вісник: Сучасні проблеми здоров'я та здорового способу життя у педагогічній освіті*, №147, Том II, С. 138-141.
- Klymanska, L., Herasym, H., Herus, O., & Savka, V. (2017) Zachowania ryzykowne i zaburzenia zdrowia psychicznego młodzieży we Lwowie, Drohobyczu i w powiecie drohobyckim. *Monitorowanie zachowań ryzykownych, zachowań nałogowych i problemów zdrowia psychicznego 15-letniej młodzieży* (pp. 129–146). Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.
- World Health Organization (2018). *Global status report on alcohol and health 2018*. URL: https://www.who.int/substance_abuse/publications/global_alcohol_report/en/

HEALTH-SAVING ACTIVITIES AT MODERN UNIVERSITY

Olha Herus, Larysa Klymanska, Romana Myshok, Viktor Savka (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

- Ph.D., Assistant, Department of Sociology and Social Work
- Professor, Department of Sociology and Social Work
- Postgraduate Student of Sociology and Social Work
- Ph.D., Associate Professor, Department of Sociology and Social Work

Keywords: health, healthy lifestyle, good and bad habits, health-saving activities, sociological research, university community, focus group interviews, The Concept of Healthy University

References:

- Kholchenkova, N. M. (2017) Formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti iak suchasna naukovo-pedahohichna problema. *Visnyk: Suchasni problem zdorovia ta zdorovoho sposobu zhyttia u pedahohichnii osviti*, №147, Том II, S. 138 – 141.
- Klymanska, L., Herasym, H., Herus, O., & Savka, V. (2017) Zachowania ryzykowne i zaburzenia zdrowia psychicznego młodzieży we Lwowie, Drohobyczu i w powiecie drohobyckim. *Monitorowanie zachowań ryzykownych, zachowań nałogowych i problemów zdrowia psychicznego 15-letniej młodzieży* (pp. 129–146). Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.
- World Health Organization (2018). *Global status report on alcohol and health 2018*. URL: https://www.who.int/substance_abuse/publications/global_alcohol_report/en/

© PSC Proceedings, Italy, 2019

MENTAL HEALTH REHABILITATION IN ICD CLASSIFICATION FOR PEOPLE WITH DISABILITY IN UKRAINE

Olha Herus¹, Tereza Klymus², Marta Kozak³, Uljana Yatschyn⁴ (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

¹ Ph.D., Assistant, Department of Sociology and Social Work

² Ph.D., Senior Lecturer, Department of Sociology and Social Work

³ Ph.D., Associate Professor, Department of Sociology and Social Work

⁴ Ph.D., Assistant, Department of Sociology and Social Work

Background: The first two decades of life are characterized by rapid growth and significant changes in the physical, social and psychological development of person. In the World Health Organization (WHO) international classifications, health conditions such as illnesses, disorders and injuries are generally classified in ICD-10 (International Classification of Diseases 10th Revision), that provides an etiological basis. ICF-DP (International Classification of Functioning, Disability and Health) is intended for use by clinicians, educators, family members, researchers, administrators, and the community in social and political spheres that have documented evidence of the health and functioning of children and teenagers. ICF-DP offers conceptual frameworks and a single standardized terminological language to refer to problems encountered in infancy, childhood and adolescence, including body functions and structures, activity and limited participation, as well environmental factors that are important for children and adolescents.

Purpose: The study aims to identify importance of implementation ICF in rehabilitation process as multidisciplinary tools in solving the problem of mental health care in Ukraine for people with disability.

Methods: *Theoretical research methods* were used to determine the current situation in time of reforming medical and social sphere in Ukraine according to social and medical services for people with disability. *Qualitative content analysis* of the questionnaires collected from specialists about implementation ICF in practical work in rehabilitation center in Lviv.

Results: ICF classifies health and health-related conditions of person. Thus, the unit of classification is the categories in health domains and domains related to health. Therefore, it is important to note that in the ICF individuals are not units of classification; it means that ICF does not classify people but describes the situation of each person within a range of safe or medical domains. In addition, the description is always made in the context of environmental factors and personal factors.

The ICF proposes to consider the concepts of "health" and "disability" in a new light: any person may experience deterioration in their health, that implies some degree of limitation of their ability. Moreover, the ICF takes into account the social aspects of disability and does not consider disability solely as "medical" or "biological" dysfunction (Nieto-Moreno, Gimeno, Adán, García-Olmos, Valle,

Chatterji, Leonardi&Ayuso-Mateos, 2006). By including contextual factors, including the environmental factor, the ICF makes it possible to consider the environmental impact of human activity.

The most difficult is to use ICF in practice of rehabilitation by specialists. ICF is a tool to provide a unified approach in rehabilitation (a kind of "universal language"), whereby experts from various specialties and medical institutions can understand each other. ICF allows you to practice the basic principles of rehabilitation: patient-centered and problem-oriented principles, personalized, multi-disciplinary principle and the biopsychosocial model of illness and disability. The thing that gives ICF for professionals is the concept of human health where human being is seen with three biopsychosocial perspectives: as a biological object, as a part of society, as an individual and a person with their attitudes, character, experience and vision of the world. Before the creation of the ICF conception of human being and its health was different in different countries and clinics. The main aspect of rehabilitation focused around the violations of functions and structures, which led to active medical care, but contributed to the neglect of other, non-medical problems of the patient. That is why the WHO recommends the use of the basic principles contained in ICF (Classification of Functioning, Disability and Health (ICF), 2013).

So, the implementation of ICF leads to change the way of thinks those specialists that work with a patient and to see another point of view about the problems of disabled person. The specialist's attention is shifted to functioning rather than function, which is manifested by a better perception of the concepts of activity (activity and participation) and context, factors (personal factors and environmental factors).

One of the main conditions for the effective use ICF is to work in a multidisciplinary team. Human being and his functioning in life are complex phenomena, and rehabilitation is an even more complex process. One specialist is not able to assess the patient's condition objectively in all aspects of functioning. If 11 among all participants in the team, functional responsibilities are distributed and the corresponding ICF domains are meaningful, this allows us to share the work and remove the load from the team as a whole. This form is the basis for managing the rehabilitation team. The absence of one of the specialists in the team can lead to ignoring of patient problems falling within the competence of this specialist (Classification of Functioning, Disability and Health (ICF), 2013), which will negatively affect the rehabilitation as a whole or may even become the reason why it will not be successful. In rehabilitation, the rule is that "specialists are not ready to see the patient's symptoms and problems that they don't know about, even if these symptoms and problems are obvious." ICF is used not only in medical, but also in social rehabilitation. Occupational therapists, physical therapists, and social workers use the ICF worldwide effectively. As their experience with the ICF shows, the use of codes is optional. Specialists formulate patient problems in their own words or using the ICF domain name formulations from the official full

version (Meljnykova, Bujlova, Bodrova, Shmonyn, Maljceva & Yvanova, 2017; Gholyk, Moroz & Poghorelova, 2011; *Measuring Health and Disability: Manual for WHO Disability Assessment Schedule*, 2010).

The goal is rehabilitation. A mandatory component of working with each patient is to determine the purpose of rehabilitation. An ICF is needed to find a goal. Formulating the problems in the rehabilitation diagnosis, it is necessary to single out the key ones from which the patient suffers and his functioning is limited. The main outcome of the team meeting is finding the goal of rehabilitation for a particular patient. If in other areas of medicine this may not be so important to formulate, then in rehabilitation without a goal it is impossible to build work. The goal of rehabilitation is the result of a discussion of a patient with team and the formation of consensus on the patient's prospects for his future fate. The goal is closely related to the forecast. The goal is set according to the mnemonic rule SMART: S - Specific, M - Measurable, A - Attainable, Achievable, R - Relevant and T - Time-bound (Bujlova, 2013).

Conclusion: The ICF concept and its proper use should be trained by all specialists from the doctor to social worker.

Key words: international classification of functioning, ICF, rehabilitation, multidisciplinary team, management, rehabilitation diagnosis, capacity, implementation, activity, function, contextual factors.

References:

- Meljnykova, E.V., Bujlova, T.V., Bodrova, R.A., Shmonyn, A.A., Maljceva, M.N., Yvanova Gh.E. (2017). *The use of the international classification of functioning (ICF) in outpatient and inpatient medical rehabilitation: an instruction for specialists*//Bulletin of Restorative Medicine, № 6 (82).
- Bujlova, T.V. (2013). *International classification of functioning as a key to understanding the philosophy of rehabilitation*// Medial. № 1 (6). P. 26-31.
- Gholyk, V.A., Moroz, E.N., Poghorelova, S.A. (2011). *The use of the international classification of functioning, disability and health in expert neurological practice* // International Neurological Journal. № 5 (43). P. 104-110.
- Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)*. Exposure draft for comment. October 2013. Geneva: WHO, 127 P.
- Measuring Health and Disability: Manual for WHO Disability Assessment Schedule (WHODAS 2.0)* / edited by TB Üstün, N Kostanjsek, S Chatterji, J Rehm. / WHO Library Cataloguing-in-Publication. 2010.
- Nieto-Moreno, M., Gimeno Blanco, P., Adán, J., García-Olmos, L., Valle, J., Chatterji, S., Leonardi, M., Ayuso-Mateos, J.; Grupo de Investigación ITACM (2006). *Applicability of the ICF in measuring functioning and disability in unipolar depression in Primary Care settings*. Actas Esp Psiquiatr. 34(6). P.393-396.

СОЦІАЛЬНА РЕКЛАМА ЯК МЕТОД ПРЕВЕНЦІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Олександра-Марія Джавадян¹ (Львів)

Національний університет "Львівська політехніка", Львів, Україна

¹Аспірант кафедри соціології і соціальної роботи Національного університету «Львівська політехніка»

Передумови: У розвинутих країнах світу соціальна реклама вже давно є ефективним інструментом у боротьбі, попередженні та інформуванні людей про наявність певної назрілої соціальної проблеми. Водночас в Україні недостатньо застосовується потенціал соціальної реклами як ефективного інструменту в комплексному підході щодо зниження рівня розповсюдження серед населення тої чи іншої проблеми. .

Мета: визначення можливостей соціальної реклами як методу превентивної діяльності фахівця соціальної роботи в Україні та виявлення шляхів її застосування у вирішенні й попередженні назрілої соціальної проблеми в суспільстві.

Методи: теоретичні методи дослідження такі, як аналіз та узагальнення наукової літератури, нормативно-правових документів, використовувались для визначення сучасного впливу соціальної реклами на профілактику соціальних проблем в Україні.

Результати: В Україні, згідно із Законом "Про рекламу" (*Закон України № 39, 1996*), соціальною рекламою вважається інформація будь-якого виду, розповсюджена у будь-якій формі, яка спрямована на досягнення суспільно корисних цілей, популяризацію загальнолюдських цінностей і розповсюдження якої не має на меті отримання прибутків (*Закон України № 39, 1996*). Тобто, головна функція соціальної реклами пов'язана з актуалізацією соціальних проблем і цінностей суспільства, та має на меті популяризувати цінності, ідеали і стиль життя, впливати на поведінку людей і змінювати в масовій свідомості сприйняття суспільних явищ.

Встановлено, що соціальна реклама в системі соціальної роботи виконує низку функцій, з яких найважливішими вважаємо:

1) привернення уваги до певної назрілої соціальної проблеми (загострення уваги суспільства на ситуації, що виникла, та зосередження уваги людей на можливих проблемах, а також варіантах їх вирішення);

2) проведення та сприяння просвітницькій інформаційній роботі (те, що людина бачить в соціальній рекламі, на плакатах, в соціальних мережах, в листівках, на телебаченні, – впливає на те, чи пройде вона повз, чи ця проблема торкнеться її і змусить задуматися, чи, навіть надасть відповідь щодо можливості її вирішення);

3) соціальна реклама соціальних послуг та соціальних установ (коли в людини виникла проблема і вона не знає, куди звернутися за допомогою, соціальна реклама може надати

контакти для анонімного консультування та допомоги, а також контакти установ, до яких вона може безпосередньо звернутися);

4) педагогічний аспект (прогнозування під час планування рекламної кампанії зміни в свідомості та поведінці; запам'ятовування інформації про ті чи інші соціальні проблеми; зміну емоційного ставлення до рекламованих проблем, усвідомлення їх особистісної значущості; виникнення соціальної комунікації щодо інформації, представленої в соціальній рекламній продукції; відмова від неприйнятних, із погляду суспільної моралі, моделей поведінки та їх зміну) (Обрисько, 2002).

Визначено, що профілактика в соціальній роботі має на меті заплановане попередження якоїсь несприятливої події, тобто усуненням причин, здатних викликати ті або інші небажані наслідки. Вона також націлена на превенцію соціальних проблем чи життєвих криз клієнтів і окремих груп, та на попередження ускладнення вже наявних проблем (Осетрова, 2016).

Підтверджено, що мета соціальної реклами співпадає з цілями профілактики в соціальній роботі, і виконує одну з найважливіших ролей в соціальній сфері – первинної превенції. Первинна профілактика є найбільш масовою, використовує переважно інструменти педагогічного, психологічного і соціального впливу. Соціальна реклама спрямовується на зміну поведінкових моделей в суспільстві і тому зосереджується на актуалізації та пошуку рішень конкретних соціально значущих проблем. Так як соціальна реклама належить до первинних засобів профілактики, її метою є зміна ставлення суспільства або окремих його представників до проблеми чи до групи людей, а в перспективі – створення нових соціальних цінностей (Дідик, 2015).

Виявлено, що соціальна реклама як засіб масової інформації виконує такі види превенції в контексті соціальної роботи:

- донесення до суспільства або його конкретних соціальних груп інформації про різні соціальні програми, програми соціального обслуговування;
- пояснення мети та особливостей діяльності фахівців соціальної роботи;
- інформування про соціальне забезпечення;
- висвітлення даних про соціальний та психічний розвиток дітей, підлітків, батьків, людей похилого віку й інших груп населення, а також про способи допомоги їм;
- забезпечення корисною інформацією громадян, які перебувають у важкій життєвій ситуації, наприклад, безробітних, батьків-одинаків, людей, які переживають втрату близької людини;
- інформування вразливих груп населення про способи допомоги;
- інформування щодо груп самостійної та взаємної допомоги, заохочування їх створення;

- висвітлення певної проблеми, або ж застереження від небажаних наслідків (Осетрова, 2016).

Результати теоретичного дослідження дають підстави стверджувати, що соціальна реклама – це не пряма пропаганда, а діалог між людиною і проблемою, діалог між особистістю і соціумом. Вона допомагає людині вийти із замкненого кола проблеми і побачити більше, ніж один можливий варіант її розв’язання. Тобто соціальна реклама виконує роль інструмента первинної профілактики в соціальній роботі. Соціальна реклама, щоб реально впливати на життя людей, повинна широко представляти сильні сторони і можливості (внутрішній потенціал) людини. Соціальна реклама як прикладна методика в системі соціальної роботи, повинна працювати на запобігання складних життєвих ситуацій і допомагати не тільки клієнту, але й соціальному працівнику сприяти виконати поставлені завдання.

Дослідниця соціальної реклами Тимошенко А.Л., з точки зору педагогіки вважає, що саме соціальна реклама виступає найефективнішим соціально-педагогічним фактором та здійснює позитивний соціалізуючий вплив у процесі розвитку та становлення особистості (Тимошенко (Стрелковська), 2006).

Висновки: Отже, соціальна реклама як спосіб превенції в соціальній роботі має сприяти вирішенню назрілих проблем в суспільстві, підвищувати рівень культури всього суспільства, сприяти формуванню нових цінностей у громадян. У зв'язку з недостатнім рівнем вивчення формування масових соціальних оцінок, стереотипів, традицій і т.д., питання застосування соціальної реклами в Україні залишається відкритим. Тому подальші наші дослідження пов'язуємо із розробленням та науковим обґрунтування цих питань в теорії та практиці соціальної роботи.

Ключові слова: соціальна реклама, превенція, профілактика в соціальній роботі, первинна профілактика.

Список використаних джерел:

- Дідик, Н. М. (2015). *Сутність, функції та види соціальної реклами в соціально-педагогічній діяльності*. URL:<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/12/118.pdf>
- Обритько, Б. А. (2002). *Реклама і рекламна діяльність*. Київ: МАУП.
- Сенкевич, Г.А. (2016). *Соціальна робота в Україні: основні напрями, проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, Дніпропетровськ, 28 квітня (с. 16–19). Дніпропетровськ: ДНУ.
- Тимошенко (Стрелковська), А. Л. (2006). *Соціальна та комерційна реклама: спільне та відмінне*. Соціальна робота в Україні: теорія і практика, 2, 41-50.
- Україна. Верховна Рада. Закон «Про рекламу». №39, (1996). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>

SOCIAL ADVERTISING AS A METHOD OF PREVENTION IN SOCIAL WORK

Oleksandra-Mariia Dzhavadian (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

Postgraduate Student of the Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University

Keywords: social advertising, prevention, prevention in social work, primary prevention.

References:

- Didik, N. M. (2015). *The essence, functions and types of social advertising in social-pedagogical activity*. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/12/118.pdf> [inUkrainian].
- Obritko, B.A (2002). *Advertising and promotional activities*. Kyiv: MAUP [inUkrainian].
- Senkevich G.A (2016). *Social work in Ukraine: main directions, problems and prospects of development*. Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Dnipropetrovsk, April 28 (pp. 16–19). Dnipropetrovsk: DNU. [inUkrainian].
- Tymoshenko (Strelkovskaya), A.L (2006). *Social and Commercial Advertising: Common and Great*. *Social Work in Ukraine: Theory and Practice*, 2, 41-50. [inUkrainian].
- Ukraine. Verkhovna Rada. Law on Advertising. No. 39, (1996). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80> [inUkrainian].

© PSC Proceedings, Italy, 2019

ДИСКУРС РЕКЛАМИ АЛКОГОЛЮ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

*Лариса Климанська*¹ (Львів)

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

¹Доктор політ. наук, професор кафедри соціології та соціальної роботи

Основа: Традиційно рекламу прийнято розглядати як різновид бізнесу, як елемент маркетингу. Проте сьогодні постійно виникає необхідність аналізувати її з точки зору культури. Доречно пригадати цитату французького соціолога Ж.Бодрійяра: «...через рекламу суспільство дивиться само на себе і засвоює свій власний образ» [Бодрійяр Ж. (1995), с. 143]. Нині реклама алкоголю демонструє пошук задоволення, насолоди та розваг, позбавлення від відчуття будь-яких тривог та душевних поривів, активну стимуляцію сексуальних фантазій людини, проповідь нарцисизму з його культом вічної молодості. Сучасна реклама сприяє утвердженню такого феномену наших днів, як «соматизація свідомості», в основі якого лежить перетворення особистості в «сому» - «гедоністичне анонімне тіло», чий духовні потреби другорядні по відношенню до тілесних [Костина А. В. (2005), с. 283]. Чи може це сприяти розвитку окремої людини і в цілому суспільства ?

Мета: на основі аналізу особливостей розвитку суспільства споживання в Україні встановити специфіку дискурсу реклами алкоголю.

Методи: для розв'язання поставлених дослідницьких завдань у роботі використано описовий метод, який передбачає вивчення телереклами шляхом опису доступних для спостереження її рис і характеристик; дискурс-аналіз для виявлення дискурсів, притаманних українській телерекламі пива. Дискурс-аналіз було проведено разом із студенткою магістерської програми з соціології Елейко С. в межах написання магістерської кваліфікаційної роботи.

Результати: Дискурсивний підхід до аналізу реклами дозволяє піти від вузького розуміння реклами як засобу інформування та впливу на споживача і розглянути рекламний дискурс ширше. Реклама являє собою різновид інституційного дискурсу, який організовується набором типових для даної сфери ситуацій спілкування (мовних подій), уявленням про типові моделі мовної поведінки при виконанні тих чи інших соціальних ролей, певною (обмеженою) тематикою спілкування, специфічним набором інтенцій імовірними стратегіями, що з них випливають.

Рекламний дискурс має свої особливості. Реклама це переважно однонаправлена комунікація, це означає, що реклама це монолог комунікатора, а реципієнт рекламної комунікації – пасивна, хоча і визначальна сторона.

В будь-якому (або майже будь-якому) рекламному повідомленні можна ідентифікувати два представлених рекламній аудиторії тексти (відповідно - два дискурси). Один – про винесену на ринок пропозицію (рід чи послугу). Інший - про суспільство, в якому циркулює (повинна циркулювати) рекламована пропозиція: товарний дискурс і соціальний дискурс. Так, типовий рекламний ролик про пиво представляє нам інформацію про товар: його споживчі властивості, відмінності від інших марок пива саме для цієї цільової аудиторії (молодь, чоловіки, жінки). Реклама демонструє зовнішній вигляд товару, торгову марку і т.д. Це – товарний дискурс рекламного повідомлення. Основне його призначення - представити інформацію про товар.

Але ж і система висунутих аргументів на користь товару, і образи реклами, і звуко- та відеоряд базуються на існуючих у суспільстві нормах, стереотипах та уявленнях. Переглянувши ролик про пиво, ми зміцнюємося в думці, що пити пиво в цьому соціумі є бажаною нормою, а не пити - її порушенням. Далі нам показують, що від споживання пива залежить легкість і продуктивність контактів з іншими людьми. У свою чергу, з рекламного повідомлення зрозуміло, що ці контакти вкрай важливі для успіху в справах і особистому житті, тому порушувати норму (не пити пиво) - означає піддавати свої життєві шанси серйозному ризику. Краще не ризикувати, а випити пиво визначеної марки. Всі перераховані компоненти формують інший рекламний дискурс - соціальний. Соціальний дискурс концентрується, головним чином, навколо переконливого компоненту реклами, завдання цього дискурсу – не просто дати прагматичні відомості про товар, але й переконати людину, що, скориставшись цим товаром, вона поліпшить своє становище в соціальній системі координат.

До базових характеристик рекламного дискурсу відносять: *інформативність* (рекламне повідомлення являє собою деякий обсяг інформації, зорієнтований на вплив); *інтенціональність* (адресатом рекламного дискурсу є мовна особистість, на яку автор рекламного повідомлення здійснює вплив, рекламне повідомлення має бути вибудовано таким чином, щоб охопити якомога більше людей, які легко і миттєво зрозуміють рекламний текст і в результаті стануть споживачами рекламованого предмету); *модальність* (рекламний дискурс орієнтований на сферу матеріальної діяльності адресата, його кінцева мета - у формуванні у адресата бажання, прогнозованого адресантом, рекламний дискурс побудований таким чином, щоб спонукати реципієнта до приховано висловлюваним автором дій); *авторитетність* (якісне посилення впливу, висловлювання експертів і знаменитостей з приводу рекламованого об'єкта); *антропоцентризм* (рекламні тексти обслуговують потреби людини і соціуму і характеризуються прагматичною спрямованістю, яка зводиться до єдиної кінцевої мети - отримання прибутку). [Григорьева, В.С.(2007), с. 103]

Аналіз різноманітних рекламних роликів засвідчив, що в багатьох із них задля того, щоб зробити свій товар привабливим у очах покупця, звертаються до теми задоволення. Частіше апеляцію до гедоністичних цінностей можна побачити у рекламі, цільовою аудиторією якої є молодь. Саме в такій рекламі задоволення відображається як одне із найважливіших, або найважливіше відчуття, яке має проживати людина. Саме молодіжна реклама частіше ставить задоволення на вищій щабель за важливістю ніж роботу, спілкування з друзями, почуття. Так, спілкування із друзями перетворюється на відвідування із ними нічних клубів, перебування на роботі супроводжується постійними роздумами про те, як можна розважитися або ж очікуванням того, коли робочий день закінчиться і можна буде поринути у світ насолод. Це, доволі тривожна тенденція, адже саме молоде покоління має нестійкі ціннісні орієнтації та легше піддається зовнішньому впливу, що свідчить про те, що вони потрапляють у зону ризику. Нами виокремлено декілька видів дискурсу реклами пива, які мають гедоністичне забарвлення. Їх відображено в таблиці 1.

Таблиця 1			
Назва дискурсу	Вербалізація	Візуалізація	Аудіальний супровід
Дискурс референтності	Гасла: «Золотий стандарт празького пива»; Слова: «стандарт смаку», «злато»;	Образи: середньовічної Праги, короля як експерта із пива; «ідеальної пляшки» (розгляд її деталей та особливостей)	Музичне оформлення: середньовічна музика; Голос: Повільний темп мовлення, Акценти: чіткі
Дискурс розваг	Гасла: «Great times are waiting», «Твоїй банці буде що згадати!»	Кадри: святкування, танці та веселощі мешканців міста; нічні розваги (відвідування нічних клубів, рок-концертів)	Музичне оформлення: весела та динамічна музика; Голос: впевнений, інтонаційний заклик до дій.
Дискурс унікальності	Гасла: «зробіть ваш день золотим»; Слова: «за особливим рецептом», «особливо смачне пиво», «тільки з 28-ої спроби ми створили його»; «секретний рецепт», «Starogramen selection», «кращі солод і відбірні сорти хмелю»	Образи: Образ криниці як символ чистоти; Образ золота як особливої цінності і порівняння його з пивом.	Голос: розмірений темп голосу, спокійні інтонації, Високі тони, швидкий темп мовлення, чіткі голосові акценти
Дискурс задоволення	«Я роблю те, що хочу», «роблю те, що люблю», «я не займаюся роботою – я займаюся любов'ю»	Кадри: люди займаються справами, що приносять задоволення: дівчина танцює, хлопці запускають літачки, компанія катається на велосипедах, чоловіки працюють над проектом	Голос: впевнений, з яскравим емоційним забарвленням.
Дискурс свободи	«Я вільний повсякчас», «і мене не хвилює», «це моя свобода»	Кадри: показані люди, що відчувають себе вільними, роблять те, чого їм хочеться без боязні того, що скажуть інші	Голос: Впевнений голос з яскравим емоційним забарвленням
Дискурс патріотичності	Рекламний слоган: «Світ починається з України»	Образи: демонстрація українських пейзажів, Дніпра та Києва	Голос: емоційно забарвлений, чіткі голосові акценти

Продовження таблиці 1			
Дискурс експертності	Рекламний текст: «Її найдрібніші деталі оцінять німці. Відданість традиціям - британці. Елегантність форм - італійці. Легкий, освіжаючий смак – чехи.»	Кадри: детальний розгляд пляшки пива	Голос: Чіткі голосові акценти, емоційно забарвлений голос
Дискурс українськості	Опис характеристик українців: «Найкраще те, що у сусіда», «сусід кращим пригощає», «все найкраще ми робимо тільки для себе», «поділитися з усім світом».	Кадри: допомога ближньому (допомогти німцям, що не розуміють мови), дружлюбність та щедрість (пригостити пивом)	Голос: повільний темп мовлення, чіткі голосові акценти.
Дискурс маскулінності	Метафори: «взяти силу та рішучість», «Загартувати на полум'ї сміливості», «проявити витримку», «справжнє чоловіче пиво "Десант"», Слоган: «Десант - міцний духом»	Образи: сильних чоловіків, Кадри: виконання чоловічої роботи (збирання пшениці за допомогою трактора), пиття пива із пляшки	Голос: звучить дуже рішуче та впевнено, повільний темп мовлення, часте застосування голосових акцентів
Дискурс традиційності	Порівняння: «Живемо по-старому і пиво варимо по-старому»; Опис: «зварене за традиційним рецептом» Слоган: "Zibert" - за німецькі бочкові традиції!	Кадри: створення пива у лісі, без використання новітніх технологій, використання древньої рецептури; Образи: дзвін ратуші як елемент традиційності	Голос: розмірений темп мовлення, спокійні інтонації.
Дискурс насолод	Вигуки: «О, Zibert!»; Заклики: «насолоджуйтесь разом з друзями»	Кадри: заради насолоди смаком пива, люди кидають свої справи та біжать у пивоварню; Невербальна комунікація: жести та міміка передають відчуття радості, захоплення і насолоди.	Музичне оформлення: весела музика, що створює відчуття свята; Голос: високі тони, швидкий темп мовлення, чіткі голосові акценти

Висновки: Як бачимо із вищенаведеної таблиці, створенню того чи іншого дискурсу у рекламі сприяють різні мовні, візуальні та аудіальні засоби. Дуже часто, для посилення впливу на аудиторію реклама застосовує засоби виразності мови, такі як метафора та персоніфікація, які присутні у більшості проаналізованих рекламних роликів. Варто розуміти, що присутність в рекламі того чи іншого дискурсу не виникає «з повітря». Те, що саме гедоністичний дискурс домінує у рекламі спрямованій на молодь свідчить про його близькість і актуальність для цієї вікової категорії, про схожість до її бажань та інтересів. Із цієї точки зору, саме існуючі серед людей переконання та цінності провокують появу у рекламах тих дискурсів, які ми можемо спостерігати. Однак, поява цих дискурсів і постійна їх трансляція у рекламі також впливає на її споживачів, що виявляється у ще більшому затвердженні певних цінностей, спонукає людей до відтворення продемонстрованих зразків поведінки. Таким чином, можемо говорити про двосторонній зв'язок між рекламним дискурсом і споживачами реклами, де кожен із них впливає один на одного, внаслідок чого все яскравіше проявляються та виокремлюються суспільні цінності та норми.

Ключові слова: реклама, реклама пива, гедоністичні цінності, молодь

Список літератури.

- Бодрийяр Ж. (1995) *Система вещей*. Москва;
Костина А. В. (2005) *Массовая культура как феномен постиндустриального общества*. Москва. Монография;
Шейгал Е.И. (2000) *Семиотика политического дискурса*. Москва-Волгоград. Монография;
Григорьева, В.С.(2007) *Дискурс как элемент коммуникативного процесса: прагматический и когнитивный аспекты*. Тамбов. Научная монография.

DISCOURSE OF ALCOHOL ADVERTISING IN THE MODERN UKRAINIAN SOCIETY

Larysa Klymanska (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

Professor, Department of Sociology and Social Work

Keywords: advertising, beer advertising, hedonistic values, youth

References:

- Bodryiiar Zh. (1995) *Systema veshchei*. Moskva;
Kostyna A. V. (2005) *Massovaia kultura kak fenomen postyndustrialnoho obshchestva*. Moskva. Monohrafiia;
Hryhoreva, V.S. (2007) *Dyskurs kak element kommunykativnoho protsessa: prahmalynhvystycheskyi y kohnytyvni aspekti*. Tambov. Nauchnaia monohrafiia.

© PSC Proceedings, Italy, 2019

НОВИЙ ПОГЛЯД НА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗДОРОВ'Я У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КОМАНДА ФАХІВЦІВ

Лілія Клос¹, Олександра Худоба², Мар'яна Школяр³ (Львів)

Національний університет «Львівська політехніка»;

Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Львів, Україна.

¹ Доктор педагогічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи; Національний університет «Львівська політехніка»

² Кандидат наук з державного управління; Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

³ Кандидат політичних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи; Національний університет «Львівська політехніка»

Передумови. Децентралізація влади, що реалізується в умовах адміністративно-територіального реформування в Україні (з 2015 р.), змінює її адміністративно-територіальний устрій, передбачає передачу більшості повноважень, ресурсів і бюджету, а також відповідальності з рівня держави на місця. В умовах продовження реалізації реформи системи охорони здоров'я (з 2018 р.), а також введення в дію нового Закону «Про соціальні послуги» (з 01.01.2020 р.), на тлі триваючої війни на Сході України й зумовленого цим погіршення добробуту населення, проблема здоров'я громадян постає особливо гостро. Virішення переважної більшості соціальних проблем, у тому числі, соціального захисту і охорони та збереження здоров'я населення, стає сферою впливу і діяльності територіальних громад. Саме територіальним громадам вирішувати, як використовувати наявні ресурси для розв'язання нагальних проблем, а серед них першочергова – збереження і покращення здоров'я громадян як основного засобу розвитку самих громад. Особливої уваги потребує здоров'я представників вразливих груп населення, осіб та сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати – тих, хто найбільшою мірою наражається на порушення здоров'я або зазнає таких порушень через складні життєві обставини. У допомозі цим категоріям населення надважливим є дотримання принципу комплексності вирішення проблем, що можливо завдяки співпраці представників різних професій і галузей – фахівців міждисциплінарної команди.

Мета. Дослідження має на меті виявити шляхи залучення соціальних працівників до вирішення проблем здоров'я населення у територіальних громадах (перш за все, представників вразливих груп) через надання інтегрованих соціальних послуг як в умовах закладів охорони здоров'я, так і за їх межами (в соціальних службах, вдома, у місцях постійного перебування), спираючись на ресурси міждисциплінарної команди фахівців (включно з медиками, адміністраторами, педагогами та іншими спеціалістами).

Методологія: У дослідженні правових, інституційних, соціальних аспектів актуальної ситуації надання соціальних послуг у територіальних громадах у сфері охорони здоров'я, а також специфіки професійних практик та компетентностей соціальних працівників в контексті здоров'єзберезувальної діяльності, були використані такі загальнонаукові методи, як аналіз доступної джерельної бази (науково-методичних і періодичних видань, нормативно-правових документів і законодавчих актів, що регулюють надання соціальних послуг у сфері здоров'я, та статистичних даних, які відображають ситуацію в царині здоров'я, порівняння, протиставлення і синтез (отриманих результатів теоретичного дослідження). Збір емпіричного матеріалу здійснювався методом анкетування. При цьому була використана детермінована цільова (експертна) вибірка. Тип вибірки був обґрунтований декількома факторами: 1) на цьому етапі дослідження має пілотний характер, оскільки спрямоване на розробку інструментарію, тестування анкети для наступних кроків дослідження; 2) цільова група має однорідну структуру (соціальні працівники, які займаються організацією надання соціальних послуг населенню в громадах); 3) цільова група є доступною, оскільки опитування проводилось серед соціальних працівників, які проходять курси підвищення кваліфікації державних службовців на базі Львівського регіонального інституту державного управління.

Результати. Кількість осіб у складних життєвих обставинах, зумовлених станом здоров'я або його погіршенням, неупинно зростає. Про це свідчать показники смертності (14,46 % – 2-ге місце у світі після Лесото), інвалідизації населення (у тому числі, внаслідок військових дій понад 30 тис. осіб зазнали поранення з 2014 р.), середньої очікуваної тривалості життя (майже 73 р., що є найнижчим показником у Європі; жінки – 77 р, чоловіки – 67 р.), а також незадовільні цифри приросту населення (-0,6 % – 228 місце в світі), пов'язані як з природними процесами (показник народжуваності 10,82 % – 182 місце), так і з еміграцією громадян (згідно зі звітом ООН за 2017 р., у світі було 5,9 млн. ос. мігрантів з України, і це перша «десятка» країн за цим показником). Оскільки, за даними ООН і ВООЗ, здоров'я людини на 50% залежить від способу життя, а тільки на 10% – від системи охорони здоров'я в країні, то закономірно, що саме в контексті повсякденної життєдіяльності і звичного соціального функціонування людини потрібно вирішувати цю проблему. Традиційним для українців є суспільне співжиття і вирішення нагальних проблем у громаді. Ось чому вважаємо за доцільне вирішувати проблеми здоров'я громадян у комплексі та взаємозв'язку з іншими соціальними проблемами із застосуванням інтегрованих соціальних послуг у громаді, що передбачає міжгалузеву взаємодію і міжпрофесійну співпрацю фахівців.

Результати аналізу законодавчої бази (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих

обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб)», 2013; Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», 2014; ЗУ «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей», 2015; ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», 2017; Розпорядження Кабміну України «Стратегія розвитку системи соціальних послуг в Україні на період до 2022 року», 2017; Наказ Міністерства соціальної політики України «Про деякі питання діяльності об'єднаної територіальної громади щодо надання послуг із соціальної підтримки населенню», 2017; Закон України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ», 2017; ЗУ «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», 2018; ЗУ «Про соціальні послуги», 2019) показали, що територіальні громади стають основними суб'єктами і отримувачами соціальних послуг для своїх громадян. Соціальні послуги, які допоможуть комплексно розв'язати проблеми вразливих груп населення щодо здоров'я – це інтегровані соціальні послуги.

Результати опитування соціальних працівників показали, що рівень їх обізнаності в питаннях здоров'я низький або дуже низький; більшість опитаних погоджуються, що вирішення проблем здоров'я не є виключно сферою компетенції медичних працівників; усі опитані вважають за необхідне покращити свою компетентність в сфері збереження і охорони здоров'я громадян, оскільки усвідомлюють потребу врахування зв'язку та взаємовпливу між рівнем здоров'я, соціальними проблемами людей і процесом організації та надання соціальних послуг; усі опитані висловили готовність підвищувати свою кваліфікацію в сфері збереження здоров'я.

Зважаючи на зростання рівня захворюваності населення і причини її виникнення, дефіцит медичних кадрів, зростання попиту на медико-соціальні послуги, змінюються погляди на роль соціального працівника у здоров'єзбережувальній діяльності. Діючий галузевий підхід до питань охорони здоров'я характеризується фрагментарністю в наданні послуг, “обірваністю” процесу на етапі надання самої послуги і залишає поза увагою людину як об'єкт комплексної допомоги.

Новий підхід базується на розвиткові міжгалузевої співпраці в охороні здоров'я, створенні міждисциплінарних команд, характеризується високим ступенем взаємодії між медичними та соціальними працівниками. Адекватні знання про роль кожного члена команди та про наявні ресурси важливі для координованого виконання заходів. Унікальність підходу полягає в обміні інформацією між членами групи у зв'язку з укладанням комплексного плану лікування, догляду за пацієнтами, та при створенні умов для задоволення біологічних, психологічних та соціальних потреб пацієнта. Міждисциплінарні команди можуть взяти на себе відповідальність планувати, надавати та координувати всі

основні послуги на первинному рівні щодо покращення здоров'я населення, яке обслуговується цією командою.

Висновки: Є підстави вважати, що інтегровані соціальні послуги в територіальних громадах забезпечать найкращі показники якості надання послуг охорони здоров'я завдяки комплексності організації та міждисциплінарній взаємодії і міжгалузевій співпраці команди фахівців. Соціальні працівники як учасники міждисциплінарних команд потребують відповідної професійної підготовки з метою формування компетентності у сфері здоров'я.

Ключові слова: соціальний працівник, міждисциплінарна команда, інтегровані соціальні послуги, здоров'я, територіальна громада.

Література:

- Клос, Л. (2017а). Аспекти професіоналізації соціальної роботи в сфері здоров'я у США і Україні. *Вісник Черкаського університету*, 8, 47–55.
- Клос, Л. (2015). Здоров'я людини у контексті професійної діяльності соціального працівника: особливості підготовки. В А. О. Ярошенко (Ред.), *Соціальна політика: концепції, технології, перспективи: IV Міжнародна науково-практична конференція, Київ, 21–24 квітня* (с. 17–19). Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова.
- Клос, Л. (2017б). Підготовка майбутніх соціальних працівників до здоров'єзбережувальної діяльності: методичні аспекти. *Педагогічна теорія і практика*, 1 (6), 233–277.
- Наказ, Міністерство соціальної політики. (2017). *Методичні рекомендації щодо діяльності об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей*. URL: <http://www.msp.gov.ua/timeline/Decentralizaciya-vladi-.html>.
- Наказ, Міністерство соціальної політики. (2017). *Про деякі питання діяльності об'єднаної територіальної громади щодо надання послуг із соціальної підтримки населенню*. URL: Режим доступу: <http://www.msp.gov.ua/files/1030.pdf>
- Розпорядження, Кабінет Міністрів України. (2013). *Про затвердження Плану заходів на 2013-2016 роки щодо реалізації Стратегії реформування системи надання соціальних послуг*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/208-2013-%D1%80>.
- Розпорядження, Кабінет Міністрів України. (2014). *Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
- Семигіна, Т., & Лиховид, Д. (2015). Моделі та форми громадської активності у територіальних громадах. *Нова парадигма*, (128), 171-177.
- Слозанська, Г. І. (2018). Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія; за наук. ред. В. А. Поліщук. Тернопіль: Осадца Ю. В., 382.
- Слозанська, Г. І. (2018). Етичні аспекти роботи соціального працівника в територіальній громаді. Соціальна робота з різними категоріями населення у територіальній громаді: українські реалії та міжнародний досвід: колективна монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В., 221.

THE NEW LOOK ON SOLVING HEALTH PROBLEMS IN TERRITORIAL COMMUNITIES: INTERDISCIPLINARY TEAM OF SPECIALISTS

Liliia Klos, Oleksandra Khudoba, Mariana Shkoliar (Lviv)

Lviv Polytechnic National University;

Lviv Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration
under the President of Ukraine, Lviv, Ukraina

- Professor, Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University
- Ph.D., Lviv Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine Ph.D.,
- Ph.D., Associate Professor, Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University

Keywords: social worker, interdisciplinary team integrated social services, health, local community.

References

- Klos, L. (2017). Aspekty profesionalizatsii sotsialnoi roboty sfery zdorov'ia u SShA i Ukraini. *Visnyk Cherkaskoho universytetu*, 8, 47–55. [In Ukrainian]
- Klos, L. (2015). Zdorov'ia liudyny u konteksti profesiinoi diialnosti sotsialnoho pratsivnyka: osoblyvosti pidhotovky. V A. O. Yaroshenko (Red.), *Sotsialna polityka: kontseptsii, tekhnologii, perspektyvy*: IV Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia, Kyiv, 21–24 kvitnia (s. 17–19). Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova. [In Ukrainian]
- Klos, L. (2017). *Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do zdorov'iezberezhualnoi diialnosti: metodychni aspekty. Pedahohichna teoriia i praktyka*, 1 (6), 233–277. [In Ukrainian]
- Nakaz, Ministerstvo sotsialnoi polityky. (2017). *Metodychni rekomendatsii shchodo diialnosti ob'iednanoi terytorialnoi hromady u sferi sotsialnoho zakhystu naseleattia ta zakhystu prav ditei*. URL: <http://www.msp.gov.ua/timeline/Decentralizaciya-vladi-.html> [In Ukrainian]
- Nakaz, Ministerstvo sotsialnoi polityky. (2017). *Pro deiaki pytannia diialnosti ob'iednanoi terytorialnoi hromady shchodo nadannia posluh iz sotsialnoi pidtrymky naseleattiu*. URL: Rezhym dostupu: <http://www.msp.gov.ua/files/1030.pdf> [In Ukrainian]
- Rozporiadzhennia, Kabinet Ministriv Ukrainy. (2013). *Pro zatverdzhennia Planu zakhodiv na 2013-2016 roky shchodo realizatsii Stratehii reformuvannia systemy nadannia sotsialnykh posluh*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/208-2013-%D1%80>. [In Ukrainian]
- Rozporiadzhennia, Kabinet Ministriv Ukrainy. (2014). *Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>. [In Ukrainian]
- Semyhina, T., & Lykhovyd, D. (2015). Modeli ta formy hromadskoi aktyvnosti u terytorialnykh hromadakh. *Nova paradyhma*, (128), 171-177. [In Ukrainian]
- Slozanska, H. I. (2018). Sotsialna robota v terytorialnii hromadi: teorii, modeli ta metody: monohrafiia; za nauk. red. V. A. Polishchuk. Ternopil: Osadtsa Yu. V., 382. [In Ukrainian]
- Slozanska, H. I. (2018). Etychni aspekty roboty sotsialnoho pratsivnyka v terytorialnii hromadi. Sotsialna robota z riznymy katehoriiami naseleattia u terytorialnii hromadi: ukraïnski realii ta mizhnarodnyi dosvid: kolektyvna monohrafiia. Ternopil: Osadtsa Yu. V., 221. [In Ukrainian]

FEATURES OF THE CULTURE OF PERSONALITY HEALTH IN THE CONTEXT OF SAFE YOUTH BEHAVIOR

*Antonina Kononchuk*¹, *Tetyana Svatenkova*², *Oleksandr Svatenkov*³, *Danylo Kononchuk*⁴ (Nizhyn)

Mykola Gogol Nizhyn State University, Nizhyn, Ukraine

¹ PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work

² PhD of Psychological Sciences, Associate Professor of the Department of General and Practical Psychology

³ PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work

⁴ PhD student in the department of pedagogy, elementary education and educational management

Background. The formation of a youth health culture is an important task of modern Ukrainian society. Lack of life experience, lack of value hierarchy and other age characteristics make this category of population sensitive to negative environmental influences. According to UNICEF studies in Ukraine (Balakireva, O.M., Bondar, T.V., and other, 2019), 12.5% of boys and 7.1% of girls among students have smoked in the last 30 days. 3.8% of boys and 1.6% of girls have used marijuana and other "light" drugs in the last month. However, the highest rates for alcohol use were 22.2% and 23.4%, respectively. The percentage of psychoactive substance use among student youth remains significant and such work does not lose its relevance despite significant advances in the development of a health culture in recent years.

Purpose. To identify the characteristics of youth health culture in higher education as a manifestation of their safe behavior.

Methods. Theoretical methods: analysis of scientific literature, documents, synthesis, comparison and synthesis of data. Empirical: questionnaires, interviews, observations, methods of mathematical statistics (to identify the characteristics of youth health culture formation and its relation to safe behavior).

Results. Scientists have identified the health culture as an integral part of the overall personality culture, providing a certain level of knowledge, skills and ability to shape, reproduce and promote health. It is characterized by a high level of culture in behavior regarding one's health and the health of others (Yaremenko, O., Vakulenko, O., Galustyan, Yu, others, 2004). It is a prerequisite for the formation of a person as a whole personality, encompassing all aspects of life, as it includes both natural and social aspects. The preservation and restoration of human health depends on the level of the culture of health. Therefore, the culture of health is one of the most important human values. Krivosheeva, G. (2001) considers the culture of personality health as a problem pedagogical, psychological and social.

Pedagogical: the value of the culture of health is an object of civic education - a way of organizing the vital activity of the individual and forming his health-preserving personal qualities, his moral consciousness, assessments.

Psychological: it is characterized by attitudes, feelings, motives, stimulus, needs, interests, values, behavior.

Social: it is a factor in the cultural assimilation of reality and concerns the worldview, ideas, is an essential element of the general culture, the sphere of spiritual and physical activity of man, a prerequisite for the development of a healthy nation.

We define the culture of personal health as the conscious preservation and promotion of health, understanding of its value for one's life and responsibility for one's actions, which characterizes the social orientation of behavior. This requires a sufficient level of medico-valeological awareness, application of acquired knowledge in practice, possession of methods of preservation and promotion of health and prevention of diseases, motor activity, adequate nutrition, adherence to the regime of work and rest, the absence of bad habits, prevention of physical risks development. This content of the culture of health is at the heart and causes the formation of safe personal behavior. It is especially relevant at the stage of adulthood and requires a healthy lifestyle in the process of socialization.

The problem of safe behavior of young people is caused by difficult life circumstances, irresponsible attitude to their health, their actions, lack of necessary information or its unreliability, negative phenomena in the youth environment. A special place in the study and solution of this problem belongs to social pedagogy (Alekseenko, T., Vainola, R., Vasilyeva, M., Zaveryko, N., Kushnaryov, S., Latchuk, V., Liz, N., Naumenko, Yu., Popkov, A., Sidorchuk, L., Snitko M., etc.). Safe behavior is characterized as "behavior that reflects a person's responsible attitude to his life and the consequences of his own actions and actions in different life situations and in different environments" (Alekseenko, T., 2009). Safe behaviors include healthy lifestyles, the absence of various addictions, bad habits, avoiding life-threatening situations and health, and compliance with social norms. Social institutes are areas of formation and acquisition of experience of safe behavior of the person. We distinguish institutions of higher education for which the upbringing of young people's responsible attitude to their health, the health of others, the formation of the need for self-knowledge, self-improvement of physical, mental and mental abilities is the immediate task.

We conducted a study at Nizhyn Mykola Gogol State University to study the characteristics of youth health culture. The sample consisted of 205 students. To conduct the study, we developed a questionnaire consisting of 7 statements and 6 questions. We analyze the respondents' answers to the questionnaires, which were aimed at studying students' opinions on understanding their essence of a healthy lifestyle, factors that influence the process of forming a healthy lifestyle and safe behavior, awareness of the importance of this problem in comparison with other social problems, etc.

We asked questions to determine the importance of a healthy lifestyle problem for student youth compared to other social problems: "To what extent do you personally care about these social problems?" (The list was more than 20 options). Additional calculations were introduced to process the results, which made it possible to obtain a numerical expression of the respondents' answers for each of these social problems and to determine its place in the overall rating. Unfortunately, the

healthy lifestyle issue ranked only eighth in this rating. Issues directly related to healthy lifestyles have taken the following places: alcohol abuse among youth - ranked 11th; the spread of smoking among young people - 16th place; insufficient opportunities for sports - 18th place; low awareness of healthy lifestyles - 19th out of 21 of the social problems mentioned in the questionnaire.

To the question "How do you think your lifestyle promotes health?" 80% of the respondents answered yes. At the same time, the answers to the questions about organizing youth in their free time showed that students mostly lead a passive lifestyle that does not contribute to the culture of health (53% - communicate with friends, including on social networks, 14% - rest, 10% - play computer games, 23% - engage in various activities of interest). The results of the study suggest that a significant number of students do not understand the importance of physical culture and sports for their own health. Only 69% of respondents attend sports sections, physical education classes, sports events, 31% - for various reasons do not attend either sports sections or physical education classes. Respondents identified the following problems related to physical health of young people: smoking - 45%, alcohol consumption - 28%, heart disease - 14%, scoliosis - 9%, physical disabilities - 4%. We consider the suggestions of the respondents to increase the level of physical activity of young people: conduct competitions in different sports (51%), use different types of promotion (22%), provide gyms with modern equipment (21%), conduct sports games (6%).

We can prognostically identify some of the specificities of youth health culture during the study phase of a higher education institution in the process of developing safe behavior based on a study. It is communication, interaction with friends that play a decisive role in shaping healthy student life and safe behaviors. In young people the desire to lead a healthy lifestyle is formed to some extent, but often it is hampered by a number of social problems that are relayed in the individual life situation of each person. Based on the above, we believe that a necessary condition for the formation of motivation for healthy lifestyles and safe behavior of young people is the development of a system of educational work in higher education institutions in this area. It is with this aspect that we connect the prospects of further exploration of the problem of the health culture of modern students.

Conclusion. The article examines the characteristics of youth health culture at the higher education level as a manifestation of their safe behavior. The relationship between healthy lifestyles, safe behaviors and a culture of personal health is revealed.

Keywords. Health culture, safe behavior, youth, healthy lifestyle.

References

1. Husak, P. (Ed.). (2009). *Health Responsibility: Theory and Technology: A Monograph*. Lutsk: OJSC "Volyn Regional Printing House".
2. Krivosheeva, G. (2001). *Culture of personality health as a socio-pedagogical problem*, Path of Education, №1, P.35-37.

3. Alekseenko, T. (Ed.). (2009). *Social pedagogy: a dictionary*. Vinnytsia: Planer.
4. Yaremenko, O., Vakulenko, O., Galustyan, Y. and others. (2004). *Creating a healthy lifestyle for young people: a strategy for the development of Ukrainian society*. Kyiv: State Institute for Family and Youth Issues, Ukrainian Institute for Social Research.
5. Balakireva, O.M., Bondar, T.V. etc. (2019). *Social Conditionality and Health Indicators of Adolescents and Youth: According to a Sociological Survey of the International Student Health and Behavioral Orientation Project: A Monograph*. Kiev: Foliant Printing Center.

© PSC Proceedings, Italy, 2019

SOCIAL EXCLUSION OF SENIORS AS PSYCHOLOGICAL PROBLEM: THEORETICAL ASPECT

*Olesya Koropetska*¹ (Ivano-Frankivsk)

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

¹ Ph.D., Associate Professor, Department of Social and Development Psychology

Background: According to the last demographers' and psychologists' investigations ageing of societies has become an increasingly mass and progressing phenomenon. According to statistics, the average lifespan of people at the beginning of the twentieth century was 47-55 years and today it is around 85, the difference is about 30 years (Stuart Hamilton, *Psychology of Ageing*, 2010, p.15). As the result, the growth rate of the number of the elderly in the world is twice the population growth as a whole. At the same time in many countries the seniors usually are perceived as useless for the system and helpless in the face of changes. In this reason very often they find themselves out of society, they feel excluded from society and a number of problems have appeared just with that phenomenon. The most important of them are: the problems of social adaptation and social exclusion of seniors, the problems of effective using of professional potential of the elderly and creating conditions for their further education, the problem of their productive life and self-realization in this period of ontogeny. These problems require more deep investigation of the phenomenon of social exclusion, its conceptualization as newish research frame, justifying the psychological essence of the concept, investigations in the field of late adulthood, physical and psychological possibilities people in the period of senescence.

Purpose: The study aim is to justify a scientific meaning of the concept, to analyze the essence of the elderly period of ontogeny and to consider the factors that contribute to the social exclusion of elderly people in order to be recognized and resolved in time.

Methods: Theoretical methods (analysis, synthesis, comparison, generalization) were used to justify scientific meaning of the concept, to analyze the essence of the elderly period of ontogeny and to consider the factors that contribute to the social exclusion of elderly people.

Results: The term “social exclusion” appeared at the end of the twentieth century. French governor Rene Lenoir (René Lenoir) introduced this term during the study of such social phenomena as poverty, marginalization, deprivation and others (Lenoir R., 1989). In particular R.Lenoir stated that 10% of French society in the 1980-ies was socially excluded: people with mental or physical disorders, bent on self-destruction, disabled, children subjected to violence, drug users, criminals and other social misfits. According to these indicators social exclusion is a complex phenomenon where not only formal parameters, but such psychological factors as self-identification, psychological state and way of life of a person should be taken into account. The new

concept has a number of different meanings. The most common understanding of social exclusion is that a person, lacking the resources or being denied rights, can't buy goods and use social services. She is deprived the ability to participate in the normal social relationships and social activities, which are available to the majority of people in society. The result of such lack has a negative effect on both as the quality of life of a person and on the quality of life of the whole families or communities (P.Townsend). It is used to describe the limitation or deprivation of rights in civil law, such as restricting access to institutions of social integration (Geddes and Benington, 2001).

An important contribution to understanding of this concept made P. Abrahamson, R. Atkinson, F. Borodkin, T. Baraulyna, K. Duffy, H. Dean, J. Friedman, Ch. Gore, B. Jordan, A. de Haan, J. Hobearft, D. Hom'en, S. J. Houf, S. Maxwell, G. Rodgers, S. Pauham, A. Power, J. Percy-Smith, A. Sen, V. R. Schmidt, P. Townsend, W. Wilson, M. Wolf, L. Zvaak and others. In general, "social exclusion" means the separation of individuals and groups from mainstream of society (Commins 2004; Moffatt and Glasgow 2009). The opposite to social exclusion is the concept of social inclusion, which means having good relationships with family and friends, having a social role, feeling useful in society and useful to others, and to be treated by others with respect. Combating social exclusion for all groups, including the elderly, has been a major aim of all successful governments.

There are several theories of social exclusion that interpret the state, feelings, inner world of excluded individual: «the theory of separation», "theory of liberation" (alienation) and "the theory of activeness" (E. Cumming, W. Henry B. Nyuharten, J. Rosen, H. Silver, P. Townsend). Social exclusion for seniors means the limitations, connected with ageing or with forced retirement, when a person loses not only a job, but the level of well-being, the social status, social ties (G. Rum).

Obviously, the man who identifies himself to mainstream must have means of subsistence, permanent work, income, property, land, housing, certain consumption, education, cultural capital, citizenship and respect (Silver H.).

The period of old age is the final stage of human life and it is important, that during this period all can feel, that their life still has a sense, which helps everybody to live actively and productively (L. Antsyferova, O. Krasnova, E. Erikson, etc.).

Psychological age is relative and the criteria of age periodization and life expectancy depends on the biological *characteristics* of the organism and on the social environmental factors. No doubt, that biological life expectancy is determined by its genetic constitution, but it is usually not fully realized due to deleterious effects of social conditions. At the same time, biological life serves as a guide for the real sequel average life expectancy. The difference between these two values is the reserve, which can be realized by improving the conditions and life styles. However, still nowadays psychologists, gerontologists and physicians can't determine when the elderly period

begins. Most of all (B. Przhyhoda, E.B. Harlok, J. Birren, D. B. Bromley etc.) consider, that it is – 60-65 years, but the others believe, that no one of calendar dates are unacceptable (I. B. Davydovskiy), because aging is enormously an individual process. The most important psychological factor of aging is the acceptance by a person her age (N.F.Shakhmatov).

But despite the difficulties of modern life, people can't get rid of their social nature, which manifests itself in the need to realize one's own "I" in the activities of the society and to be evaluated by the society. The conflict between personal desire for activity and social aspects of exclusion updates the topics of self-realization in old age and encourages a person to find the relevant system solutions for restoration of social activity, social capital and connections, which are basic condition for self-realization. The peculiarity of social exclusion in old period of ontogeny is ageism - the deprivation by age criterion, which can affect anyone in the lderly period of life. The great experience and ability to examine the life and events in it in different coordinate systems allow the elderly people to find a new occupation, try to realize themselves in a new work, take part in a new social or any other kinds of activity and build a productive life after retirement (L.Antsyferova).

High cognitive formations and positive acquisition, that are inherent to people in late adulthood, such as dialectical thinking (K. Rigel), wisdom (E. Erickson, P. Baltes) indicate to a high level of integration and integrity of the individuals and ability to fulfill complex kinds of work with different level of intellectual tasks and give useful advices on vital issues. But society treats the elderly as the objects of influence, which require care and maintenance. It does not want to see the seniors as socially active business partners that seek to meet their life important needs through collaboration with various social institutions and organizations, to develop their skills and take responsibility for their actions and decisions.

This tradition of attitude towards senior people is supported by society, which doesn't take care about those, who trapped in poverty, survives with low income and limits themselves in satisfaction of the elementary human needs. That is why, retirees often seek additional sources of income, settle for a job, that does not fit their profession. These facts indicate that the social activity of seniors is not implemented with the support of society, but it is rather their attempt to survive. **Conclusion:** Social exclusion, as the bilateral process, should be considered in two aspects: personal and social. The returning of elderly people to the mainstream depends on social and personal factors. The responsibility for a successful return of the excluded people to the social stream lies both on society and the individual.

The development of personality in old age period has its specificity, which is connected with influence of age and retirement. Human development in later years is more influenced not by biological aging, but by socio-psychological factors, such as ageism and a great number of social

stereotypes. The solution of the above problems requires a more thorough study of this period of ontogeny, forming a new attitude towards the elderly and their participation in social development, the creation of programs of psychological support of “positive ageing and the search for a new forms of cooperation, involving the elderly to active social life.

Keywords: social exclusion, seniors, late adulthood, self-realization, social inclusion, personal and social development

References

- Abrahamson, P. (2001) *Combating poverty and social exclusion*, in: Social sciences and modernity, №2. (p.148- 166).
- American Academy of Political and Social Science.– Vol. 415. (p. 187–198).
- Antcyferova, L.Y. (2006). *Development of personality and gerontology' problems*. – M. –512 s.
- Atkinson, A. B. (1998). “*Social Exclusion, Poverty and Unemployment*” in A. B. Atkinson and J. Hills Exclusion, Employment and Opportunity, CASE Paper 4, London: Centre for Analysis of Social Exclusion, London School of Economics
- Krasnova, O.V. (1997). *Socio-psychological questions of senescence Tekst*. Practical psychology Jornal. №3. (p.3-19).
- Hamilton, S. (2010). *Psychology of Ageing*. – SPb.: Pyter, – 320 p . (p.15).
- Lenoir, R. (1989). *Les Exclus: Un Francais sur Dix 2nd ed*. – Paris: Editions du Seuil
- Maksymenko, S. D. (2006). *Gheneza zdijsnennja osobystosti* – K.: Vydavnyctvo TOV «KMM», -240 p.
- Neugarten, B. L. (1974). *Age groups in American society and the rise of young-old*. Annals of the Silver, H. (1994). “Social Exclusion and Social Solidarity: Three Paradigms” in International Labour Review, 133 (5-6) p. 531 -578.
- Silver, H. (1995) *Reconceptualizing Social Disadvantage: Three Paradigms of Social Exclusion*. In Social Exclusion: Rhetoric, Reality, Responses, edited by Gerry Rodgers, Charles Gore, and Jose Figueiredo. – Geneva: International Institute for Labour Studies,.
- Townsend, P. (1993) *The international analysis of poverty*. New York: Harvester Wheatsheaf.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ

Оксана Кравченко¹ (Умань)

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

Актуальним є на часі створення умов для самоорганізації та самореалізації молоді, соціальної інтеграції молодих людей, розвитку їх громадянської активності, творчого та наукового потенціалу, запровадженню ініціатив у різних сферах діяльності, залучення до процесів реформування та модернізації українського суспільства, формуванню її відповідальності за сьогодення та майбутнє.

Проблемі участі молодих людей у суспільному житті значна увага приділяється міжнародною спільнотою (зокрема, Всесвітня програма дій, яка стосується молоді, до 2000 року та на наступний період (прийнята ООН у 1996 р.), Європейська хартія участі молоді у муніципальному та регіональному житті (прийнята 1992 р.), Молодіжна стратегія Європейського Союзу на 2010–2018 рр. та інші документи). Держави – члени ООН визнають, що молоде покоління у всіх країнах є головним людським ресурсом для розвитку, позитивних соціальних змін і технологічних інновацій. Ідеали, енергійність і широта поглядів молоді відіграють центральну роль у процесі поступального розвитку людських спільнот. Без участі молодих людей у суспільних процесах неможливо уявити поступ як світової спільноти в цілому, так і розвиток кожної країни зокрема.

Вагомого значення у напрямі розширення соціальних гарантій молоді має прийняття Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 роки, метою якої є створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості.

Таким чином, міжнародні та вітчизняні нормативні акти ставлять за мету створення більш широких можливостей для молоді у сфері освіти та зайнятості, повномасштабну участь усіх молодих людей в житті суспільства, розвиток солідарності між молоддю та суспільством.

Важливою складовою участі молоді в суспільному житті є отримання вищої освіти. Закон України «Про вищу освіту» (2014) декларує доступність і належну державну підтримку підготовки фахівців з числа осіб з особливими освітніми потребами на основі створення для них вільного доступу до освітнього процесу та забезпечення спеціального навчально-реабілітаційного супроводу.

Соціально-психологічна реабілітація дозволяє студенту успішно адаптуватися в навколишньому середовищі та суспільстві в цілому, набути морально-психологічну

рівновагу, впевненість у собі, усунути психологічний дискомфорт, зажити повноцінним «повнокровним» життям.

Інноваційною послугою закладу вищої освіти, одночасно і видом соціально-психологічної реабілітації студентів з інвалідністю, виступає *інклюзивний туризм* (фр. Inklusif – що включає в себе, лат. Include – включає) – процес розвитку туризму, який передбачає доступність туризму для всіх, у плані пристосування інфраструктури туристичних центрів і об'єктів туристичного огляду до різних потреб усіх людей тощо. Розглядається він як потужний засіб активної реабілітації, який структурно включає в себе медичні, психологічні, педагогічні, фізичні, професійні, трудові, фізкультурно-спортивні та соціально-побутові заходи.

Туризм надає можливості для розвитку особистості. Пізнання історії, культури, життя інших народів несе у собі великий гуманітарний потенціал, збагачує людину, розширює кругозір. Гуманітарне значення туризму не лише у його пізнавальності, але і в інтелектуально-виховному впливі на особистість.

Впровадження Програми інклюзивного туризму є на часі і в руслі виконання «Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2016-2020 роки», що передбачає здійснення заходів, спрямованих на відродження національно-патріотичного виховання, утвердження громадянської свідомості і активної життєвої позиції молоді, а також Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015).

Вищесказане вмотивовує своєчасну доцільність впровадження ***Програми соціально-психологічної реабілітації студентської молоді, яка опинилася у складних життєвих обставинах, засобами інклюзивного туризму*** (далі – Програма).

27–29 жовтня 2016 р. на базі університету вперше в нашій країні відбувся I Міжнародний науково-практичний симпозіум «Актуальні проблеми впровадження інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні».

Цій події передувало створення Асоціації «Інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму», засновниками якої є Комунальний заклад «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи Черкаської обласної ради», Національний історико-культурний заповідник «Чигирин», Шевченківський Національний заповідник м. Канів, Національний дендрологічний парк «Софіївка», Громадська спілка «Всеукраїнське науково-практичне об'єднання Інклюзивного туризму інвалідів і чорнобильців України», Благодійний фонд «Підтримки програм соціального захисту осіб постраждалих від аварії на ЧАЕС та інвалідів» співзасновником виступив і Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (факультет соціальної та психологічної освіти).

Наразі продовжується реалізація програми Центру «Відкриваємо світ разом», основна мета якої – культурно-емоційний розвиток особистості молодої людини, її становлення на

шляху до самовдосконалення. У цьому напрямку створено студентське Бюро інклюзивного туризму. Головною метою такого виду діяльності є створення маршрутів інклюзивного туризму Черкащиною.

Мета Програми – створення умов засобами інклюзивного туризму для підтримання та відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психологічного, соціального рівнів студентської молоді, що опинилася у складних життєвих обставинах, для досягнення соціальної незалежності, психологічної рівноваги, соціально-професійної адаптації та інтеграції в суспільство.

Завдання Програми:

- теоретично обґрунтувати інклюзивний туризм як засіб соціально-психологічної реабілітації студентської молоді, яка опинилася у складних життєвих обставинах;

- вивчити міжнародний досвід кращих практик інклюзивного туризму;

- створити Студентське бюро як осередку з розробки екскурсійних маршрутів для студентів, які опинилися у складних життєвих обставинах;

- практично впроваджувати екскурсійні маршрути інклюзивного туризму визначними історико-культурними місцями країни, що дозволяє поєднувати соціально-психологічну реабілітацію з національно-патріотичним вихованням студентської молоді;

- сприяти формуванню здорового способу життя молоді – шляхом здійснення заходів, спрямованих на популяризацію та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури здоров'я серед молоді;

- впровадити систему заходів з метою вдосконалення вмінь і навичок соціально-побутового обслуговування, підвищення соціальної активності, розширення кола знайомств і сфери особистісних контактів, організації відпочинку і дозвілля, вирішення проблемних соціальних питань;

- постійно здійснювати діагностику особистісних психологічних якостей, здібностей та інтересів, проводити психотерапевтичні та тренінгові заходи, спрямованих на вирішення виявлених психологічних проблем: формування високого рівня самооцінки, емоційної стабільності, духовності, удосконалення комунікативних навичок;

- розробити рекомендації для закладів вищої освіти з питань підтримки соціально-психологічного стану студентів, з категорії соціально вразливих громадян.

Таким чином, реалізація мети і завдань Програми дозволить обґрунтувати і практично впровадити інклюзивний туризм як унікальне явище для соціально-психологічної реабілітації студентів, які опинилися у складних життєвих обставинах, що включає як пізнавальний процес, так і дає можливість для успішного проходження соціалізації в умовах освітнього середовища університету.

Ключові слова: молодь, інклюзивний туризм, соціально-психологічна реабілітація

Список використаних джерел:

1. Декларація ООН про права інвалідів [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_117
2. Інклюзивний туризм як вид реабілітації: сучасні потреби інвалідів / Л. Ю. Науменко, В. В. Лепський, С. В.Макаренко та ін. // Вісник ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія». 2017. № 1. С. 134–138.
3. Кравченко О. О. Соціальна реабілітація осіб з інвалідністю: погляд у минуле та перспективи сьогодення / О. О. Кравченко // European humanities studies: State and Society. 2017. № 2. S. 130–142.
4. Макаренко С. В. Інклюзивний реабілітаційно-соціальний туризм – новий вид реабілітації інвалідів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://udpu.org.ua/files/news/2016/11/03/file/6-7-8-9.pdf>

SOCIAL-PSYCHOLOGICAL REHABILITATION OF STUDENT YOUNG PEOPLE BY INCLUSIVE TOURISM

Oksana Kravchenko (Uman)

Pavel Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine

Keywords: youth, inclusive tourism, social and psychological rehabilitation

References

1. Deklaratsiia OON pro prava invalidiv [Elektronnyi resurs]. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_117
2. Naumenko L.Yu., Lepskiy V.V., Makarenko S.V. ta in. Inkliuzyvnyi turyzm yak vyd rehabilitatsii: suchasni potreby invalidiv. *Visnyk VDNZU «Ukrainska medychna stomatolohichna akademiia»*. 2017. № 1. С. 134–138.
3. Kravchenko O. O. (2017). Sotsialna rehabilitatsiia osib z invalidnistiu: pohliad u mynule ta perspektyvy sohodennia. *Europea nhumanitie sstudies: State and Society*. 2017. № 2. S. 130–142.
4. Makarenko S. V. (2016). Inkliuzyvnyi rehabilitatsiino-sotsialnyi turyzm – novyi vyd rehabilitatsii invalidiv v Ukraini [Elektronnyir esurs]. URL: <https://udpu.org.ua/files/news/2016/11/03/file/6-7-8-9.pdf>

© PSC Proceedings, Italy, 2019

СОЦІАЛЬНА РЕКЛАМА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДІ

Оксана Макух¹, Ігор Яцишин², Жанна Шевченко³ (Львів)

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

¹ Кандидат політичних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи,

² Асистент кафедри соціології та соціальної роботи;

³ Асистент кафедри соціології та соціальної роботи

Вступ. Як ефективний спосіб комунікативного впливу соціальна реклама («некомерційна реклама» або «суспільна реклама» (public service advertising, public service announcement (PSA) детермінує установки молоді людини на здоровий спосіб життя. Проте результативність такої популяризації залежить від гостроти проблеми, середовища референтних груп, каналів комунікації.

Мета. Дослідити умови та результати впливу соціальної реклами на фізичне здоров'я молоді.

Методи. Загальнотеоретичні методи (аналізу, синтезу, узагальнення на основі наукових джерел та соціологічної інформації), контент-аналізу (для визначення актуалізації окресленої проблематики у сфері масових комунікацій).

Результати. Молодь визнає, що соціальна реклама є реалістичною по своїй суті і пропагує важливі для громади й суспільства цінності. Молоді люди вважають, що соціальна реклама не повністю виконує свої функції. Вона доходить до споживача у вигляді точкових акцій, які не здатні змінити громадську думку. Але цікавим є і той факт, що більшість молодих людей ідентифікує свій стан здоров'я як хороший або ж відмінний, хоча згадують про часті головні болі (44%) поганий настрій та самопочуття (59%), депресію. Молодь пов'язує сформовані установки на ведення здорового способу життя із середовищем первинної соціалізації та вихованням (Rynhach, 2011; Kyjivskyj mizhnarodnyj instytut sotsiologiji, 2017).

Виклад основного матеріалу. Соціальну рекламу прийнято вважати формою соціальної практики розвиненого суспільства. Потреба у ній часто детермінована станом соціального здоров'я суспільства. Якщо воно потребує «оздоровчої терапії», політична еліта завжди націлена на використання конкретних комунікативних технологій – до прикладу соціальної реклами. Оскільки функціонально соціальна реклама виконує важливу роль (інформаційну, виховну, адаптативну) у суспільстві, її вплив на громадську думку є потужними. Проте не кожна спільнота ментально готова споживати такого роду інформацію. До слова, вітчизняна практика лише останніми роками виокремила даний медійний продукт як предмет наукової та суспільної дискусії. Суспільство повинне бути готовим до сприйняття

та прийняття соціальної реклами: рівнем громадянської відповідальності, усвідомлення наявних соціальних проблем, використання такого каналу комунікації як реклама. Вона виконує важливу місію: гуманізації суспільства. Погоджуємося із визначенням соціальної реклами на підставі функціонально-комунікаційної концепції: це «вид комунікації, орієнтований на привернення уваги до актуальних проблем суспільства і його моральних цінностей, спрямований на актуалізацію проблем суспільства» (Salman Al Khudiri, Jasir Khamza, 2016). Соціальна реклама формує життєві компетенції молодій людині. Молодь позитивно сприймає даний інформаційний продукт і є достатньо проінформованими з приводу питання здорового способу життя (58%) (Kyjivskij mizhnarodnyj instytut sotsiologiji, 2017).

За допомогою соціальної реклами ми часто отримуємо готові формули мислення та поведінки. Цей критерій особливо важливий для сприйняття молодіжною аудиторією, коли створюється чіткий образ проблеми та позначено участь конкретної структури у процесі. Важливим є мобілізаційний потенціал соціальної промоції, оскільки це вдалий спосіб координації добровільної соціальної активності задля вирішення загальнозначимих проблем не адміністративним способом, а активізацією громадянської свідомості (Kurban, 2007). Ініціативи повинні бути громадськими, адже держава не надто поспішає коректувати у потрібному напрямі соціальну поведінку населення.

Соціальна реклама сьогодні набуває статусу соціокомунікаційного регулятора. Проте однією з перепон на шляху її розвитку постає несистемність, дискретність і не завжди достатній професійний рівень в організації інформаційних кампаній на тлі недостатньо розвинутого громадянського потенціалу та реакцій цільової аудиторії (Karpjuk, 2011).

Висновки. Соціальна реклама є результативною за умов її комплексного характеру, реалістичності, емоційності («шоковості»), динамічності, короткотривалості, ретрансляції декількома каналами комунікації одночасно. Освітня функція соціальної реклами сприяє формуванню стійких установок на здоровий спосіб життя та підвищенню відповідальності за власне здоров'я. Основним із критеріїв ефективності соціальної реклами є формування у молодих людей почуття відповідальності за власне здоров'я.

Промоутери соціальної проблематики використовують наступні механізми для створення легітимного іміджу «соціальної проблеми» та привернення уваги цільової аудиторії: це «правильний» контент, психологічні навіювання, «грамотне» розташування, канали комунікації, ефектна візуалізація.

Ключові слова: соціальна реклама, здоровий спосіб життя, фізичне здоров'я, соціальне здоров'я

SOCIAL ADVERTISING AS A FACTOR IN SHAPING A HEALTHY LIFESTYLE FOR YOUNG PEOPLE

Oksana Makukh, Ihor Yatsyshcyn, Zhanna Shevchenko (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

- Ph.D., Associate Professor, Department of Sociology and Social Work
- Assistant, Department of Sociology and Social Work
- Assistant, Department of Sociology and Social Work

Keywords: *social advertising, healthy lifestyle, physical health, social health*

References

- Karpjuk, R. (2011). *Sotsialne zdorovja studentskoji molodi v umovakh transformatsiji ukrajinskoho suspilstva*. [inUkrainian]. URL: [file:///C:/Users/acer/Downloads/Mir_2011_1_8%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/acer/Downloads/Mir_2011_1_8%20(1).pdf)
- Kyjiivskij mizhnarodnyj instytut sotsiolohiji. (2017). *Doslidzhenja zdorovja*. [inUkrainian]. URL: https://www.kiis.com.ua/materials/articles/health_survey.pdf
- Kurban, O. (2007). *Sotsialna reklama: derzhzamovlenja marketynhovykh komunikatsij chy sfera hromadanskoji vidpovidalnosti suspilstva?* Dzerkalo tyzhnja. [inUkrainian].
- Larionova, I. (2004). *Zdorovje kak sotsialnaja stennost*. Moskva [inRussian]. URL: <https://www.dissercat.com/content/zdorove-kak-sotsialnaya-tsennost/read>
- Rynhach, N. (2011). *Zdorovja uchnivskoji molodi: sotsiolohichnyj aspect*. Ukrajina. Zdorovjanatsiji. [inUkrainian]. URL: file:///C:/Users/acer/Downloads/Uzn_2011_3_5.pdf
- Salman Al Khudiri, Jasir Khamza. (2016). *Evolutsija sotsialnoji reklamy na postradanskomu prostori: instytutsijnyj I tematychnyj aspekty*. Instytut zhurnalistyky Kyjiivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa shevchenka, (24), 58–66. [inUkrainian]. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/is/is_2016_24.pdf

© PSC Proceedings, Italy, 2019

ВПЛИВ МОДИ НА ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Єлізавета Маленко ¹ (Львів)

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

¹ Студентка магістратури кафедри соціології та соціальної роботи

Актуальність: У сучасному суспільстві мода, з одного боку, є важливою цінністю молоді, а з іншого - однією з основних установок споживацької поведінки. Вона є всеохоплюючою: впливає як на суспільство загалом та його економічне, культурне, політичне життя, так і на соціальну поведінку кожної людини зокрема. Будучи феноменом, який проявляється у стандартизації не тільки зовнішніх атрибутів (одягу, аксесуарів, машин, предметів побуту), але і у визначенні саме норми певних форм поведінки, особливо для молоді, мода має актуальне значення для дослідження.

Водночас проблемна ситуація полягає у відсутності теоретичної та емпіричної інформації про існування моди на здоровий спосіб життя та її взаємозалежність зі соціальною поведінкою молоді м. Львова. За результатами опитування Центру «Нова Європа» для абсолютної більшості українців (83%) здоровий спосіб життя є важливим (Українське покоління Z: цінності та орієнтири. Результати загальнонаціонального соціологічного дослідження, 2017), проте за даними дослідження КМІС (Прес-реліз КМІС «Самооцінка стану здоров'я населенням України», 2017), тільки 6% українців вважають своє здоров'я «дуже добрим», тому можна говорити про те, що питання здорового способу життя є доволі актуальним. Зауважимо, що останні роки шириться мода саме на здоровий спосіб життя в Україні, очевидно, що ці питання потребують вивчення. Отже, **темою дослідження** є вплив моди на здоровий спосіб життя на споживацьку поведінку молоді м. Львова.

Мета: на основі аналізу визначити особливості впливу моди на здоровий спосіб життя студентської молоді через притаманні їй соціальні практики.

Методологія: Для досягнення мети було проведено якісне дослідження методом глибинного інтерв'ю, що дозволило визначити індивідуальну оцінку інформантами впливу на їх споживчу поведінку моди загалом та моди на здоровий спосіб життя зокрема. У ході якісного соціологічного дослідження було проведено 12 глибинних інтерв'ю з різними типами інформантів. Відбір інформантів відбувався методом снігової кулі за критерієм віку (18-30 років). Глибинні інтерв'ю проводились з грудня до травня 2018 року за допомогою напівструктурованого гайду, який складається з таких трьох блоків: загальне уявлення про явище моди, його оцінка та ступінь впливу (розуміння явища мода, його оцінка, наслідки впливу, власне ставлення), вплив моди на споживацьку поведінку молоді м. Львова (вплив на споживацьку поведінку, спонтанні покупки, мотиви споживацької поведінки, роль моди у її

формуванні) та мода на здоровий спосіб життя та її вплив на споживацьку поведінку львівської молоді (поширеність моди на здоровий спосіб життя, її вплив на споживацьку поведінку, різноманітні практики харчування, ставлення до еко-товарів, адаптованість Львова).

Результати: Проаналізувавши результати дослідження було отримано інформацію про поширеність моди на здоровий спосіб життя загалом та її прояви, шляхи, якими студентська молодь дотримується здорового способу життя під впливом модних тенденцій. Дотримання здорового способу життя може відбуватись під впливом різних факторів, проте було визначено, що фактор моди найбільш впливає саме на студентів. Таке вікове обмеження обґрунтоване тим, що серед молоді віком від 25 років найбільшим фактором впливу є усвідомлення важливості турботи про власне здоров'я внаслідок підвищення відчуття відповідальності з появою сім'ї, дитини.

Модні тенденції впливають на шляхи ведення здорового способу життя. Так, окрім заняття спортом і правильного харчування, молодь також відмовляється від ненатуральної косметики, засобів догляду, штучних тканин. Саме внаслідок існування моди на екологічне молодь починає звертати на склад товарів, турбується про навколишнє середовище, сортує сміття, намагається розрізнити шкідливі речовини, які можуть бути присутні у побутових речах, що позитивно впливає на їх здоров'я.

Проте зазначимо, що більшість студентів все ще не має такого широкого розуміння здорового способу життя та його компонентів, обмежуючись лише правильним харчуванням та активним способом життя. Це можна пояснити тим, що мода на здоровий спосіб життя – складне явище, яке має свої рівні: від слідування їй лише напоказ, беззмістовно і заради популярності, наприклад, до вищого рівня, коли люди розуміють, що мало берегти власне здоров'я – потрібно берегти і навколишнє середовище. Тож можна робити висновок про існування тенденції усвідомленого ведення здорового способу життя, яка поступово поширюється, але ще не стала загальною нормою серед кола студентської молоді.

Наслідком впливу моди на здоровий спосіб життя студентів є тенденція до зміни споживацької поведінки: найбільшою мірою це стосується зміни споживання продуктів харчування зі шкідливих на корисні, натуральні, органічні. В якійсь мірі можна говорити про зникнення шкідливих звичок в споживанні продуктів харчування. Зміна раціону харчування веде за собою зміну споживацьких потреб, що в свою чергу деформує ринок товарів, саме тому в останні роки можна помітити зростання кількості магазинів «Еко-продукти», популярність маркування «Товари від фермера» або «Органічне» та інше. Це все одночасно і сприяє оздоровленню людей, і створює зовсім новий попит на ринку споживання.

Загалом, внаслідок появи моди на здоровий спосіб життя відбуваються позитивні зміни у житті молоді, які супроводжуються позитивним ставленням з боку людей. І це можна вважати

великим плюсом сучасного українського суспільства, адже усвідомлене слідування моді на здоровий спосіб життя є приводом для гордості, підтримки з боку соціального оточення.

Висновки: Отже, визначено велику варіативність шляхів слідування моді, в якій має місце глибока думка про залежність екології від кожного з нас, що має спонукати молодь до зміни власного життя заради якісного життя наступних поколінь. Адже здоровим не можна бути у «нездоровому» світі, тому такі практики, як сортування сміття, надання переваги натуральним матеріалам: паперу, дереву, відмова від поліетилену, звичайно надання переваги електромобілям і будинкам, побудованим з натуральних якісних матеріалів стають модними тенденціями серед молоді. Коли людина починає слідувати моді на здоровий спосіб життя, змінюється система її цінностей, що знаходить свій прояв у всіх видах життєдіяльності - нова найголовніша цінність - «здоров'я» - визначає кожен аспект життя людини. Змінюються пріоритети людини: якість і користь домінує над ціною і навіть смаком, якщо це стосується продуктів харчування. Зміна цінностей на індивідуальному рівні у великої кількості людей веде за собою зміну цінностей на масовому рівні, а отже здоров'я може стати головною цінністю покоління, а дотримання здорового способу життя – буденною практикою серед студентської молоді.

Ключові слова: мода, здоров'я, здоровий спосіб життя, мода на здоровий спосіб життя, молодь, студенти.

Список використаних джерел

1. UkrainsepokolinniaZ: tsinnostitaoriientyry. Rezultaty zahalnonatsionalnoho sotsiolohichnoho doslidzhennia.– Kyiv, 2017. – 140 p. – URL: : http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf
2. Sakhno Yu. Pres-reliz KMIS na temu: «Samootsinka stanu zdorovia naseleнням Ukrainy» / Yu. Sakhno. –URL : <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=711&page=7>

FASHION'S INFLUENCE ON HEALTHY LIFESTYLE OF STUDENT YOUTH

Elizaveta Malenko (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

– Master Student, Department of Sociology and Social Work

Keywords: fashion, health, healthy lifestyle, fashion for healthy lifestyle, youth, students.

References

- Ukrainske pokolinnia Z: tsinnosti ta oriientyry. Rezultaty zahalnonatsionalnoho sotsiolohichnoho doslidzhennia. (2017, July). New Europe Centre. Kyiv. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf
- Sakhno, Yu. (2017, July). *Samootsinka stanu zdorovia naseleнням Ukrainy*. Kyiv. URL: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=711&page=7>

THE IMPACT OF STIGMATIZATION ON SOCIAL ATTITUDE TOWARDS THE LGBT-COMMUNITY

Yuliia Matviiko¹, Mariana Shkoliar² (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

¹ Master Student, Department of Sociology and Social Work

² Ph.D., Associate Professor, Department of Sociology and Social Work

Background: Attitude towards LGBT - is a tabooed theme in Ukraine. The reasons include the disinclination to openly discuss it (the consequence of the Soviet era); the fact of condemning of homosexual relations by the Church. These and other factors lead to a high frequency of manifestations of homophobia, stigmatization, discrimination and violations of LGBT rights. Ukrainian scientists have not focused on the aspect of stigmatization of LGBT yet.

Purpose: The analysis of the features of the phenomenon of stigmatization based on sexual orientation in modern Ukrainian society.

Methods: The study of this theme relies on the principles of structural functionalism (stigmatization is described in system terms); symbolic interactionism (stigmatization as a certain symbol bearing the usually negative content). The research is based on I. Goffman's concept of stigma (Goffman, E. 1963); and P. Byrne's interpretation of stigma (Shcherbakova A. 2011): "stigmatization" as an action - a certain mechanism that includes the outlined steps. General scientific methods: analysis and synthesis, comparative method, deduction. Empirical methods: in-depth interviews (to capture individual views about the problem of LGBT stigmatization and find out certain tendencies regarding the course of the process of imposing stigma in the Ukrainian society, in particular in Lviv), the method of focus-group research (to diversify information, reveal controversial moments, the most important factors influencing the stigmatization of the LGBT community in the Ukrainian society).

Results: Stigmatization is a process of imposing the stigma label. Stigma is the result of selective perception, the distinction between "we" and "they" groups (Goffman, E. 1963).

Sexual stigma (based on sexual orientation) ties to any non-heterosexual behavior, identity, relationship or community, it is a socially widespread perception of the underdeveloped homosexuality status comparing to heterosexuality (Teliti A. 2015).

Effects of sexual stigma include inequality between heterosexual and homosexual people, which is *expressed and fixed in the form of hierarchical relations within society, and correlates with discrimination*. Sexual stigma is characterized by consolidation at the institutional level, for example in medicine, religion, legislation. The problem is that nowadays any member of society can be attributed to this stigmatized group on the basis of having any external "attributes of homosexuality", as well as by frequent orientation concealment by representatives of the LGBT

community. Stigmatization also manifests itself in the absence of the necessary, adequate state support.

Analyzing the reports of social and public organizations, independent researchers for the years 2008-17 (Martseniuk T., 2010; Compliance with human rights 2009; Status and problems of LGBT movement in Ukraine, 2013; A New Beginning, 2018; Minorities Report, 2017; Basic principles and ways of forming of a common identity of Ukrainian citizens, 2017; Ukrainian society and European values, 2017), we found a tendency of increase of the tolerance level towards the LGBT community, but we cannot claim that the **real** Ukrainian level corresponds to the same indicator **in developed countries**.

Certain features of stigmatization practices in relation to LGBT: due to the dominance of gays' social activity, this group suffers the greatest stigma; LGBT movement in Ukraine is not well-organized: not enough activists and resources for effective activity - it cannot fully achieve its goals; an "homophobization" through manipulations, speculations on this topic; any social activity associated with LGBT is impeded. We found that Ukrainians are not quite ready to accept the LGBT community in any capacity (even as citizens of their country).

To study the features of LGBT stigmatization in the Ukrainian space, empirical research was compiled and realized. Through the in-depth interviews, some of the planned categories were confirmed and new indicators were discovered that allow us to talk about new LGBT attributes, including: changes in appearance (modifications), usage of cosmetics, HIV-tag. In addition, the reasons of stigmatization of LGBT are highlighted by the informants: lateness of state development, specific education, unwillingness to understand, social sentiment, lack of personal acquaintances. The manifestations of stigmatization of LGBT: Internet violence, labor inequality, ridicule, the need to remain silent (manifestation), glass ceiling, pity, latent stigmatization, lack of government support. The consequences of stigmatization of LGBT representatives: intercession, impossibility to create a family, spontaneous attitude, "hunting," the need to remain silent (consequence), LGBT publicity, pressure, "anti-homophobia". These newly highlighted indicators give us an opportunity to talk about the ***diversity and multifractality*** of the phenomenon of stigmatization of sex minorities in the Ukrainian space.

Focus-group interviews.. The category "Attitude": participants argued that the attitude towards the LGBT community is between the neutral (from the majority of young people) and sharply negative (from the side of mainly the older generation). This tendency is alarming because such attitude *leads to social splits* - the division of society into "us" and "they", which is a factor of conflicts, hostility, "loosening" of the social system.

By the "Attributes" category the participants approved the achievements of the previous study and added new ones: specific coloring, removing the borders of "male" and "female",

expressive self-presentation, weakness, tenderness, care, styling (the last four - for men), the frame of LGBT. These “Attributes” give us the opportunity to see stereotypes impact on “LGBT character”.

Participants of focus-group discussions were supposed to fill in the sheet to get the "**cause-manifestation-consequences**" formula. Regarding features of the process in Ukraine, the participants identified the following elements. Reasons: the correlation of LGBT with HIV, a distorted image of [the LGBT representative] in the media, conservatism. Manifestations: "non-tolerant" questions, denial of religious rites, talking about non-acceptance in the family (for example, "if my son was a gay, I would give up from him"). Consequences: for LGBT: suicide, usage of the fact of orientation for mercenary purposes, emigration, decrease in self-esteem, apathy, mental disorders; for a society: a bilateral rally / struggle for rights (on both sides), a bad attitude of other states / perception of Ukrainian society as a “back-viewing” by other states; the transmission of negative attitude to the next generations, the spread of infectious diseases (due to the unwillingness of LGBT people to seek medical advice, to be aware of, etc.), the polarization of society, discrimination against people who support the LGBT community, xenophobia.

Keywords: stigma, stigmatization, sexual stigma, discrimination, LGBT, homosexuality, homophobia

References

- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- Shcherbakova A. (2011) *Explication of the problem of stigmatization as a consequence of the development of social contradictions in contemporary sociological concepts*. Proceedings of the Sociosphere Conference No. 25, 17-21. Retrieved from <http://cyberleninka.ru/article/n/eksplikatsiya-problemy-stigmatizatsii-kak-sledstviya-razvitiya-sotsialnyh-protivorechiy-v-sovremennyh-sotsiologicheskikh>
- Teliti A. (2015). *Sexual prejudice and stigma of LGBT people*. European Scientific Journal vol.11, No.14, 60–69. Retrieved from <https://ejournal.org/index.php/esj/article/viewFile/5674/542762>
- Martseniuk T. (2010). *The LGBT movement in Ukraine: 10 years later*. Gender Studies. No 20-21, 134-148. Retrieved from https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwixxoHjj_naAhWDDuwKHd4BA50QFggnMAA&url=http%3A%2F%2Fekmair.ukma.edu.ua%2Fbitstream%2F123456789%2F1098%2F1%2FMartsenyuk_LGBT_dvidzenie.pdf&usq=AOvVaw355fLfEUSG9GUn1CG4Y40R
- Compliance with human rights against LGBT in Ukraine in 2008-2009*. (2009). National Report on the Status of Gay, Lesbian, Bisexual and Transgender (LGBT) Persons in Ukraine, 2008 - 2009. Retrieved from http://gay.org.ua/publications/gay_ukraine_2009-r.pdf
- Status and problems of LGBT movement in Ukraine. Analytical note* (2013). National Institute for Strategic Studies. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1206/>
- A New Beginning. LGBTI situation in Ukraine in 2016* (2017). Nash Mir Center, 56. Retrieved from http://gay.org.ua/publications/lgbt_ukraine_2016-e.pdf

- On the Rise. LGBT situation in Ukraine in 2017* (2018). Nash Mir Center, 55 c. Retrieved from http://gay.org.ua/publications/lgbt_ukraine_2017-e.pdf
- Minorities Report 2017: attitudes to sexual and gender minorities around the world* (2017). The ILGA-RIWI Global Attitudes Survey on sexual, gender and sex minorities, in partnership with Viacom, Logo and SAGE, 74. Retrieved from https://www.ilga.org/downloads/ILGA_RIWI_Minorities_Report_2017_Attitudes_to_sexual_and_gender_minorities.pdf
- Basic principles and ways of forming of a common identity of Ukrainian citizens* (2017). Information and analytical materials for the Roundtable on April 12, 2017 Retrieved from http://razumkov.org.ua/images/Material_Conference/2017_04_12_ident/2017-Identi-3.pdf
- Ukrainian society and European values. Sociological Survey Report* (2017). Gorshenin Institute. Retrieved from https://www.slideshare.net/mResearcher/57-80310644?ref=https://zaxid.net/mayzhe_40ukrayintsiv_ne_gotovi_priymati_do_svogo_otoc_hennya_predstavnikiv_lgbt_n1439727

© PSC Proceedings, Italy, 2019

ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ НУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Романа Мишок¹ (Львів)

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

¹ Аспірант кафедри соціології і соціальної роботи Національного університету «Львівська політехніка»

Актуальність: Відомо, що формування громадянського суспільства – це тривалий, складний та багатогранний процес. Коли вже говоримо про розвинене громадянське суспільство, то перш за все, варто згадувати про свідомого, відповідального громадянина, який здатний об'єднуватись з іншими задля відстоювання своїх прав і справедливості в країні, регулювати та здійснювати контроль за урядом. Тобто, одним із достатньо важливих компонентів громадянського суспільства є поведінка людини (Stepanenko, 2015). Розвиток кіберпростору зумовлює формування та прояви нових, абсолютно інших форм громадянської поведінки. Поряд з цим значна кількість видів громадянської участі, які властиві сучасним демократичним суспільствам, є недоступними для громадян України, або малоефективними, що й призводить до віртуалізації поведінки як громадян, так і владних інститутів. Недавні події в країні показали, що новітня інформаційно-комунікативна технологія може впливати на громадянську поведінку людей: спонукати їх до певних дій, визначати їхні цілі і зміст, активізувати або блокувати появу опозиційних політичних рухів і протестів. Крім цього для здійснення користувачами певної поведінки необхідні деякі особливості у вигляді диспозицій, ресурсів та середовища. Інтернет відіграє не лише мобілізаційну та інформаційну функцію, за його допомогою можна впливати на людей з раннього віку (програмування певних структур свідомості і підсвідомості). Питанню здійснення соціально-політичної поведінки за допомогою Інтернет-технологій в українському науковому дискурсі досліджено досить поверхнево і, зазвичай, проводиться в сукупності з традиційними ЗМІ, зокрема, існують певні кількісні показники рівня інформованості суспільства саме через Інтернет, їхній рівень впливу на виборців порівняно з традиційними ЗМІ, рівень довіри до них. Глибше вивчення віртуальної суспільно-значимої поведінки в соціологічному дискурсі практично не спостерігається, що робить такого роду дослідження надзвичайно актуальним особливо тоді, коли в країні швидкими темпами розвиваються механізми електронної демократії. Варто зауважити, що таке дослідження має стосуватися молоді, оскільки ця соціально-демографічна категорія населення є ядром аудиторії Інтернету. Крім цього, в молодому віці, власне, спостерігається початок формування культури громадянина.

Мета: Дослідити особливості громадянської Інтернет-поведінки студентів Національного університету «Львівська політехніка».

Метод: В ході дослідження використовувався такий метод збору інформації як опитування, а саме анкетне опитування. Аналіз отриманих соціологічних даних було здійснено за допомогою інтерпретативного методу. Метод класифікації застосовувався при упорядковуванні і структуруванні інформації. Використання кореляційного аналізу дозволило з'ясувати наявність взаємозв'язків між певними категоріями. Також, з використанням факторного аналізу, відбувалося угруповання важливих за змістом тверджень, що дозволило в певній мірі спростити процедуру аналізу отриманих соціологічних даних.

Результати: Дослідження проводилось у вересні-жовтні 2018 року. Було опитано 315 студентів денної форми навчання всіх курсів двох спеціальностей («Соціологія» і «Міжнародні відносини») Національного університету «Львівська політехніка». Основна мета дослідження була досягнута за допомогою виконання поставлених завдань, які були сформовані, опираючись на теорію структуралістського конструктивізму П. Бурдьє. Згідно з цією концепцією, агенти здійснюють певні практики (Інтернет-поведінку) відповідно з комплексом диспозицій і наявним капіталом. При цьому практики реалізуються з урахуванням поля (середовища), в якому перебувають агенти, і де від агентів вимагається відповідна поведінка. Отже, знаючи про диспозиції, капітал і середовище, можемо спрогнозувати поведінку агентів або зрозуміти її особливості (Bourdieu, 1994, 2003). В ході виконання першого завдання, яке стосувалося дослідження наявності у студентів комплексу необхідних диспозицій (зацікавленість громадським життям, наявність політичної позиції, відчуття громадянського обов'язку, патріотизм, довіра, відсутність байдужості та зневіри), було виявлено, що у респондентів відсутні або наявні не на належному рівні диспозиції для здійснення активної громадянської Інтернет-поведінки. В результаті виконання другого завдання, в контексті якого досліджувався наявний у студентів капітал для здійснення громадянської Інтернет-поведінки, з'ясувалося, що у респондентів різні види капіталів наявні у різних пропорціях. Так, у студентів є наявний економічний капітал (технічно і матеріально забезпечені), рівень культурного капіталу є недостатнім (мають посередні знання у політиці, мало обізнані щодо інструментів електронної демократії), а наявність соціального капіталу можна вважати практично відсутнім.

Наступним завданням авторського соціологічного дослідження було з'ясувати приналежність респондентів до певного середовища. В результаті було виявлено, що всі опитані студенти є долучені до віртуального середовища (zareєстровані у соціальних мережах, месенджерах), проте до соціального (участь у громадських об'єднаннях – 28 осіб, приналежність до профбюро, профкому університету – 27 осіб) та політичного середовищ (членство в політичній партії – всього троє осіб) долучається мала частка студентів.

Останнім завданням було дослідити досвід громадянської Інтернет-поведінки студентів, який, в ході дослідження, виявився навіть не середнім. Серед опитаних студентів відсутні ті, які мають великий досвід у здійсненні громадянської Інтернет-поведінки, помірний досвід наявний у малої частки респондентів (66% опитаних характеризуються як практично не досвідчені у громадянській Інтернет-поведінці користувачі, 30% - як не дуже досвідчені). Крім цього, з допомогою факторного аналізу, досвід опитаних студентів згрупували у види громадянської Інтернет-поведінки, яких було визначено три: активна, пасивна та слактивізм. Під активною Інтернет-поведінкою ми розуміємо діяльність в Інтернеті, результати якої можемо побачити в реальному житті. Приклад такої поведінки: студент, прочитавши інформацію в Інтернеті про те, що відбудеться мітинг щодо певної проблеми, відвідав цей мітинг особисто. Слактивізм відрізняється від активної громадянської Інтернет-поведінки тим, що користувач далі свого монітора нікуди не піде. Наприклад, студента у соціальній мережі запросили взяти участь у протесті. Цей студент підписався, що відвідає такий захід, але, в результаті, так і не прийде на нього. Пасивність респондентів визначається відсутністю в них досвіду громадянської Інтернет-поведінки (Myshok, 2017). Серед опитаних студентів найвищий рівень активності проявляють лише 2% (6 осіб), 90% виявились слактивістами, решта – пасивними.

Висновок: Виявлені особливості громадянської Інтернет-поведінки призводять до діяльності студентів, яка практично не приносить ніяких результатів як для громадян-користувачів, так і для суспільства в цілому. Не зважаючи на те, що дослідження стосувалося лише малої частки українських громадян, вже на цьому рівні виявили велику кількість проблем, які необхідно вирішувати для подальшого розвитку суспільства.

Ключові слова: Інтернет-технології, громадянська Інтернет-поведінка, активна громадянська Інтернет-поведінка, слактивізм, Інтернет-пасивність, електронна демократія.

Список літератури:

- Бурдьє, П. (1994) Начала. Chosesdites (пер. с фр. Н. А. Шматко). М. : Socio>Logos.
- Бурдьє П. (2005) Формы капитала. (пер. с англ. М.С. Добряковой). *Экономическая социология*, № 3, Т. 6, С. 60–74.
- Мишок Р. Р. (2017) Особливості сучасної політичної Інтернет-поведінки українських громадян. *75 студентська науково-технічна конференція: Збірник тез доповідей*, С. 263-266.
- Степаненко В. П. (2015) Громадянське суспільство: дискурси і практика, 420 с. К.: Інститут соціології НАН України.

FEATURES OF CIVIL INTERNET BEHAVIOR OF STUDENTS LVIV POLYTECHNIC NATIONAL UNIVERSITY

Romana Myshok (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

– Postgraduate Student of the Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University

Keywords: Internet technologies, civil Internet behavior, active civil Internet behavior, slacktivism, Internet passivity, electronic democracy.

References

Bourdieu, P. (1994) *Nachala. Choses dites* (translated by Shmatko N.). M.: Socio> Logos.

Bourdieu, P. (2005) *Formy kapitala* [Forms of capital]. (translated by Dobryakova M.). *Economicheskaiia sociologiia* [Economic Sociology], No. 3, Vol. 6, pp. 60–74.

Myshok, R. R. (2017) *Osoblyvosti suchasnoi polytychnoi Internet-povedinky ukrains'kykh hromadian* [Features of modern political Internet behavior of Ukrainian citizens]. *75 Students'ka naukovo-tehnicna konferenciia: zbirnyk tez dopovidei* [75th Student Scientific and Technical Conference: Collection of abstracts], pp. 263-266.

Stepanenko, V. P. (2015) *Hromadians'ke suspilstvo: dyskursy i praktyka* [Civil Society: Discourses and Practice], 420 p. K.: Institut Sotciolohii NAN Ukrainy [Institute of Sociology, NAS of Ukraine].

© PSC Proceedings, Italy, 2019

SPIRITUAL AND MORAL RECOVERY OF A STUDENT'S PERSONALITY IN THE COURSE OF STUDYING DISCIPLINES OF THE SOCIAL-HUMANITARIAN CYCLE

Tamara Tyurina¹ (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

¹ Professor of Department of Sociology and Social Work

Abstract: the reasons for the dehumanization of the modern Ukrainian society are characterized, as well as one of the possible ways out of the spiritual crisis: spiritual and moral recovery of an individual, since spiritual health is the guarantee of social, mental and physical health of the person and, accordingly, of society (on information-energy level Man – Society – Earth – Universe is a single system, all components of which are closely interconnected, interact and influence each other).

Aim: To show the role and importance of disciplines of the social and humanitarian cycle in the process of spiritual and moral recovery of student youth, since in the future they will determine the Ukrainian society's spiritual state and direction of development.

Methods: The article uses theoretical analysis of scientific sources on the problem of the research over the past 10 years.

The **results** of the study can be used for lecturing on the courses "Social Pedagogy", "Introduction to the Specialty "Social Work", "Spiritual and Moral Values of the Social Worker", "Human's Behavior in Social Space", philosophy, general and medical psychology, etc.

Practical importance: the author's personal contribution is to spiritually saturate the content of lectures of the relevant disciplines of the social and humanitarian cycle, aimed at both the awareness of the role of spirituality in the life of a man and society, and at the formation of student youth's inner need for spiritual self-knowledge and self-spiritualization.

Modern Ukrainian society is almost on the verge of self-destruction. The decline of the spiritual and moral level of the younger generation, the negative information and energy environment, the spiritless type of culture, the propaganda of self-centrism, pragmatism, the cult of cruelty, physical power, permissiveness, alienation of man from his own inner world and spiritual needs, little understanding of the system of essential values, inability to prioritize them and that is why focusing on self-affirmation through material well-being and successful career (and thus superiority over people), the loss of ideals and humanity in man, – all these have led to the spiritual and moral decline and devastation of the youth, and, in line with the deep spiritual crisis of our society: its dehumanization and primitivization.

The crisis of spirituality is the most dangerous crisis that has gripped Ukrainian society: the soul of the nation declines, losing their purity and luminosity. People do not see the future, lose

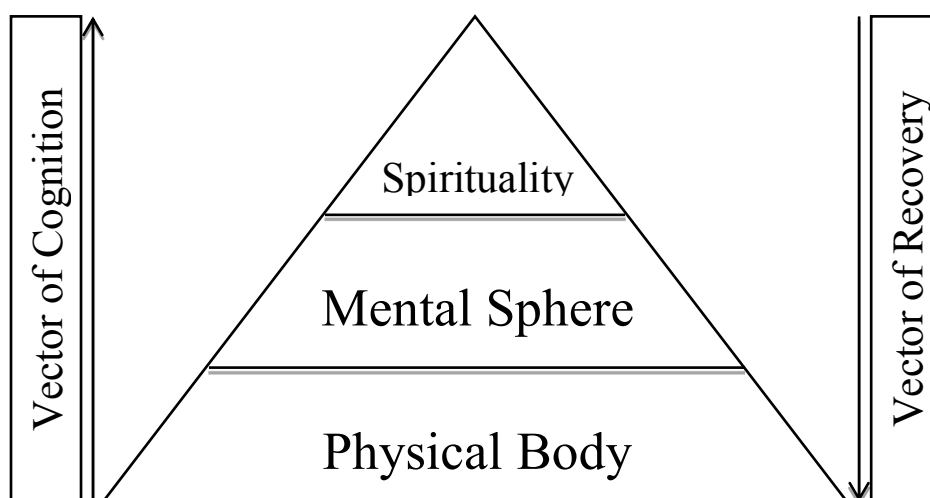
ideals, do not feel themselves as a part of the World and their kinship with it, their mission on the Earth as a Man, which leads to the loss of the *ecology of the soul* (term A. Moles, 2008), the destruction of the spiritual and mental structure of man, to degradation and self-destruction of the individual and, accordingly, the spiritual health of the nation (Tyurina, 2017, p.119-132).

Gustave Le Bon warned that “nation can lose a very much, suffer incredible disasters and be able to rise. But it will lose everything; it will never rise if it has lost its soul” (Le Bon, p. 10).

Therefore, the key problem facing us today is to prevent the spiritual and mental destruction of the personality, to promote his/ her spiritual and moral recovery, since spirituality is the essence of the person and the spiritually developed personality lives a creatively rich life, strives to embody Spiritual principles in Genesis through his/ her behavior and actions, aimed at developing, improving oneself and the world, contributing to the spiritual and moral consolidation of society.

According to the V. Vernadsky’s theory and modern information and energy paradigm a person is a complex bioinformatics-energy system, which contains not only a dense body, but also subtle-material bodies (SMB – A. Vasylichuk's term, 2016): spiritual and mental components. The spiritual component of a person is a formative, primary source of his mental and physical nature.

M. Goncharenko presented structural organization of man in the form of a pyramid, the basis of which is the physical body, the mental component of health is the middle part of the pyramid and the spiritual component – the top of the pyramid. Based on this structural organization, the valeology developed *tactics of cognition*, the vector of which is directed from the physical component to the top (spiritual), and the tactics of recovery is directed from the top (spiritual component) to the base of the pyramid, i.e. somatic (physical) health (Goncharenko, 2017, p. 49).

Valeological Tactics of Cognition and Recovery by M. Goncharenko

Therefore, spiritual health is the determining factor of mental and physical health, the pinnacle of this hierarchy.

The spiritual revival of the Ukrainian society will be possible if the emphasis in the pedagogical process is shifted to the spiritual self-awareness and self-improvement, purposeful self-development of the individual through the *reorientation of the purpose and content* of all levels of the modern education to the *development* of the new generation's *spirituality*.

In our opinion, special attention should be paid to students, since student youth are the spiritual and creative potential of the nation, the driving force of social changes and transformation. And in a few years the today's students will determine the spiritual and moral level and direction of the evolution of our state.

Therefore, developing the student youth's spirituality is one of the most important factors in the gradual spiritual and moral recovery of the Ukrainian society.

In our opinion, the following disciplines of the social and humanitarian cycle will play a fundamental role in the formation of student youth's spirituality: "Pedagogy of Spirituality", "Problems of Spiritual Self-Development of the Personality", "Introduction to the Specialty "Social Work", "Spiritual and Moral Values of the Social Worker", "Social Pedagogy", "Human's Behavior in Social Space", etc., where special attention is given to the students' awareness of the role and importance of spiritual self-development both in the life of each individual, society, humanity, and preservation of civilization in general, focused formation of inner motivation of students on spiritual self-cognition and self-improvement, ways of spiritual and emotional self-development and self-inspiration (Tyurina, 2018, p.21).

Conclusion: Consequently, the content of the spiritual-oriented disciplines of the social-humanitarian cycle presents great opportunities to unlock and develop the spiritual potential of the individual, aimed at ennobling, spiritualizing the soul of a person through acquiring knowledge, infused with conscience (Krymskyi's term, 2011), and consequently at the harmonization and spiritual and moral recovery of the "human" system at all levels, thereby contributing to the spiritual recovery and progress of man and humanity.

Keywords: spiritual crisis, spiritual and moral recovery of the individual, spiritual-oriented disciplines of the social-humanitarian cycle.

References

- Vasylchuk A. L. (2016) *Enioanatomy of subtle-material bodies of a man*: manual. Lviv: SP Soroka T.B. (ukr).
Vernadsky, V. (2002), *Biosphere and noosphere*, Rolf, Moscow. (rus)

- Goncharenko, M. S. (2017). *Sinergistical worldview of modern development of the World and man status*: monograph. Kharkiv: FOP Panov A. M. (ukr).
- Krymskyi, S. (2011). *Interview*. Retrieved from ut.net.ua, 2011, March 25. (ukr).
- Le Bon G. *The Psychology of Peoples*. – URL:
<http://www.lib.ru/POLITOLOG/LEBON/pshologia.txt>.
- Moles, A. (2008). *Sociodinamics of culture*. Moscow: LKI. (rus).
- Tyurina, T. G. (2018). *Development of spirituality of students in the context of noospheric education*. (Abstract of the Dissertation for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences). Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Kyiv (ukr).
- Tyurina, T. G. (2017), *The education of students' spirituality in the noosphere dimension*, Lviv Polytechnic Publishing House, Lviv.

© PSC Proceedings, Italy, 2019

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ПРАКТИКИ ІНТЕРНЕТ-КОРИСТУВАЧІВ ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Наталя Уманець¹, Надія Уманець² (Львів)

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

¹ Старший викладач кафедри соціології та соціальної роботи;

² Магістр кафедри педагогіки та соціального управління

Основа: Активна інформатизація вносить фундаментальні зміни в соціальну структуру суспільства, внаслідок чого відбувається трансформація патернів щоденної поведінки, змінюється мотивація по відношенню до повсякденної діяльності, з'являються і активно відтворюються нові інформаційно-комунікативні практики. Одним із визначальних факторів, що посприяли цьому є створення і активний розвиток всесвітньої мережі Інтернет.

Можна виділити декілька причин такої популярності Інтернету. По-перше, Інтернет став важливою складовою повсякденної діяльності багатьох людей і з кожним роком кількість цих людей, Інтернет-користувачів, зростає. По-друге, мережа Інтернет стала глобальною комунікаційною системою, яка впевнено займає відповідне місце серед традиційних засобів масової комунікації, а також серед традиційних джерел інформації. Футурологічна концепція Е. Тоффлера передбачає, що ми живемо в епоху інформаційної революції («третьої хвилі» технологічних інновацій, яку неможливо зупинити), в результаті засвоєння результатів якої сформується новий образ життя і суспільства [Тоффлер Е. (2000)]. Нове суспільство, згідно такого підходу, формується в результаті розповсюдження електронної пошти, систем онлайн-комунікації, інших комп'ютерних технологій, що створюють нові соціальні простори.

Мета: на основі аналізу інформаційних процесів в сучасному суспільстві дослідити практики Інтернет-користувачів в Україні та розробити їхні типології.

Методи: для розв'язання поставлених дослідницьких завдань у роботі були використані методи структурно-функціонального аналізу, порівняльний та метод типологізування. Емпіричне дослідження було проведено кількісним методом, який полягає в використанні цифрових даних для встановлення масштабу досліджуваного явища, типологізації і диференціації практик.

Результати: Мережу Інтернет ряд науковців цілком обґрунтовано називає глобальним засобом масової інформації, який поєднує в собі ознаки всіх традиційних ЗМІ – преси, телебачення, радіо. При цьому Інтернет володіє ще одною характеристикою, яка відрізняє його від інших ЗМІ і водночас є однією з його основних переваг. Це можливість

практично миттєвого доступу до всіх джерел інформації водночас і здійснення власного індивідуального вибору.

Поширення Інтернету - «ключової технології» (М. Кастельс)[Кастельс М.(2007),с.27] інформаційного суспільства - пов'язане з появою практики користування Інтернетом, яка, в свою чергу, спричиняє появу нових повсякденних практик, оскільки багато традиційних соціальних практик можна здійснювати за допомогою Інтернету - покупки товарів і послуг, використання електронних грошей для оплати, перегляд телепередач і фільмів, прослуховування радіостанцій і музики, пошук інформації та отримання освіти, не кажучи вже про міжособистісну і групову комунікації. Нова інформація безперервно створюється, модернізується і циркулює у медіапросторі. Її накопиченню і інтенсивному кругообігу сприяє постійне збільшення інформаційного Інтернет-ресурсу. Кількість сайтів і сторінок в мережі Інтернет з кожним роком зростає в декілька разів. Міжнародна дослідницька група InternetWorldStats опублікувала дані про рівень проникнення інтернету в світі: на березень 2019 року цей рівень складає 55.1% (в порівнянні з 35% в 2013р.). На даний час в Україні так саме відбувається активний процес інтернетизації. Станом на 1 квітня 2019 року кількість абонентів Інтернет в Україні становила 26,38 млн. осіб, що на 1,2% (на 313 тис.) більше, ніж на початок року. Про це повідомляє РБК-Україна з посиланням на дані Державної служби статистики [<https://www.rbc.ua/ukr/news/>].

Процес інтернетизації впливає на повсякденне життя індивідів, з'являються нові соціальні практики, що реалізуються за допомогою Інтернету. Ці практики являють собою конкретну діяльність, що складається зі звичних, повторюваних дій, зміст яких становить обмін інформацією, що реалізуються за допомогою інструменту - комп'ютера, підключеного до глобальної комп'ютерної мережі та відкриває доступ до різноманітних баз даних і масивів інформації (Інтернет-контенту). Як і будь-яка практика, користування Інтернетом має рутинний характер, стає звичною поведінкою (для користувачів) [Радкевич А. (2009)]. Це підтверджується, зокрема, тим, що Інтернет сприймається користувачами як природний і невід'ємний - «звичний» - атрибут повсякденного життя. Поки є доступ до Мережі, його не помічають, але необхідність Інтернету як інструменту вирішення певних завдань відразу «проявляється» і «помічається» користувачем за умов його «відсутності» або «поломки». Користування Інтернетом, як і будь-яка практика, передбачає наявність певного базового (фонового) знання - уявлень про інформаційно-комунікативні технології та їхню роль в сучасному суспільстві, обізнаність про можливості Інтернету та напрямки його використання, а також способи підключення та умови використання Мережі (оператори, тарифи тощо), яка виступає обов'язковим «фоном» або «контекстом» практики використання

Інтернету. Проте одного лише фонового знання недостатньо. Використання комп'ютера та Інтернету вимагає спеціальних (практичних) знань і навичок - знання «як» (автори терміну - М. Полані). До їхнього числа відносяться насамперед базові навички використання комп'ютера: апаратні (робота з клавіатурою, операції з файлами та дисками та інші) і програмні (робота зі стандартним програмним забезпеченням, опрацювання текстів, створення баз даних і так далі). Крім «комп'ютерної грамотності» для використання Інтернету необхідні також навички використання мережевих додатків (електронної пошти, веб-браузерів).

Відповідно до теорії практик, користування Інтернетом передбачає визнання і прийняття встановлених стандартів здійснення цієї діяльності, правил, які поділяються всіма представниками спільноти користувачів Інтернету. На сьогоднішній день ця спільнота налічує понад 2 млрд. людей. Це велика соціальна група, у якій формується власна культура, що включає особливу мову, правила і норми поведінки в Мережі, традиції.

Користування Інтернетом як новий вид соціальної практики являє собою конкретну діяльність, що складається з рутинних, повторюваних дій і звичних способів роботи з інформацією та комунікативної поведінки, що реалізуються за допомогою комп'ютера, підключеного до глобальної комп'ютерної мережі. Ця практика вимагає певних знань і навичок та слідування правилам і стандартам цієї діяльності, прийнятих в спільноті Інтернет-користувачів.

Практика користування Інтернетом носить інструментальний характер: люди використовують його для вирішення конкретних проблем і/або задоволення різних потреб - інформаційних, рекреаційних, потреб у спілкуванні та інших. Інтернет має безліч сфер практичного використання, що робить його важливим агентом змін соціальних практик. Він трансформує звичні практики отримання інформації, комунікації, освіти, роботи, розваги, громадянської активності. Формуються нові, що базуються на Інтернеті, соціальні практики - «соціальні Інтернет-практики». Вони являють собою сукупність рутинних, повторюваних дій і звичних способів поведінки, пов'язаних з використанням Мережі для вирішення проблем в різних сферах життєдіяльності. Інтернет-практики різноманітні за характером і змістовністю виконуваної діяльності, яка може бути інформаційно-пошуковою, комунікативною, інформаційно-комунікативною.

В межах магістерської роботи було проведено соціологічне дослідження (опитувалось населення м.Львова), де вивчались окремі аспекти здійснення індивідами різних видів інформаційних практик (за допомогою традиційних засобів масової комунікації та новітніх інформаційно-комунікативних технологій), а також цільова спрямованість здійснення Інтернет-практик. Проведений аналіз отриманих даних дав підстави зробити наступні

висновки. Була визначена відмінність у здійсненні інформаційно-комунікативних Інтернет-практик різними віковими категоріями, освітніми та гендерними групами, різними категоріями зайнятості. 57% зі всіх Інтернет-користувачів чоловіки, 43% жінки. Найактивніша в Інтернеті вікова категорія – молодь віком 18 – 24 років, на другому місці – респонденти віком 30 – 39 років, на третьому - респонденти віком 25 – 29 років. Найменш активною віковою групою в сфері залучення в середовище Інтернет є найстарші респонденти віком 60 і більше років.

Стосовно типу зайнятості – найбільш активно залученим сегментом є ті, що на даний момент навчаються – учні, студенти, курсанти, аспіранти. Після них з різницею у декілька відсотків ідуть висококваліфіковані робітники і спеціалісти гуманітарного профілю. Рівень інтернетизації повсякденної діяльності для чоловіків є більшим, ніж для жінок. Чим вищою є позиція в соціальній ієрархії, тим ймовірнішою є Інтернет-залученість. Можна відзначити, що найпріоритетнішими заняттями в мережі Інтернет для респондентів є наступні: перегляд сторінок в соціальних мережах (майже 33 % користувачів мережі роблять це щодня), ознайомлення з поточними новинами (27%), просто блукання по мережі та користування електронною поштою (26 % і 24, 5 % відповідно). Таким чином, виявляється, що практики, які найчастіше виконуються користувачами Мережі, відносяться до сфери пізнавально-рекреаційної активності.

Проведений факторний аналіз дає нам змогу розділити всю сукупність інформаційно-комунікативних Інтернет-практик на 4 групи.

Перша група називається *«Інтерактивно-пізнавальні практики»* і включає в себе наступні практики: 1. Відвідую сайти державних, громадських структур. 2. Знаходжу й читаю/переписую у свою електронну бібліотеку художні книги. 3. Просто блукаю по мережі. 4. Граю в комп'ютерні ігри онлайн. 5. Шукаю однодумців, партнерів для реалізації нових ідей, проектів, ініціатив. 6. Пишу коментарі, беру участь у форумах, веду власні блоги, Інтернет-сторінки тощо.

Друга група – це *«Інформаційно-пошукові практики»*. У її склад ввійшли наступні практики: 1. Знайомлюся з останніми новинами, поточною інформацією. 2. Шукаю інформацію на теми, які мене цікавлять (кулінарія, автомобілі, садівництво, спорт, живопис тощо). 3. Знаходжу й слухаю/завантажую музику, фільми. 4. Переглядаю свою сторінку у соціальних мережах, спілкуюсь у чатах. 5. Шукаю інформацію про товари/послуги. 6. Користуюся електронною поштою.

Третя група – це *«Пізнавально-професійні практики»*: 1. Шукаю інформацію для навчання/підвищення кваліфікації. 2. Шукаю інформацію, потрібну для виконання

професійних обов'язків. 3. Шукаю інформацію про вакансії, можливості працевлаштування. 4. Підробляю (створюю сайти на замовлення, поширюю рекламу тощо).

Четверта група – «*Комерційні практики*». До неї ввійшли наступні: 1. Підробляю в Інтернеті (створюю сайти на замовлення, поширюю рекламу тощо). 2. Здійснюю покупки он-лайн. 3. Здійснюю платежі через Інтернет.

Домінуючими практиками, що здійснюються респондентами в інформаційно-комунікативному середовищі Інтернету є інформаційно-пошукові, на другому місці – пізнавально-професійні, далі ідуть інтерактивно-пізнавальні, і найменш чисельними є комерційні практики (Рис 1.).

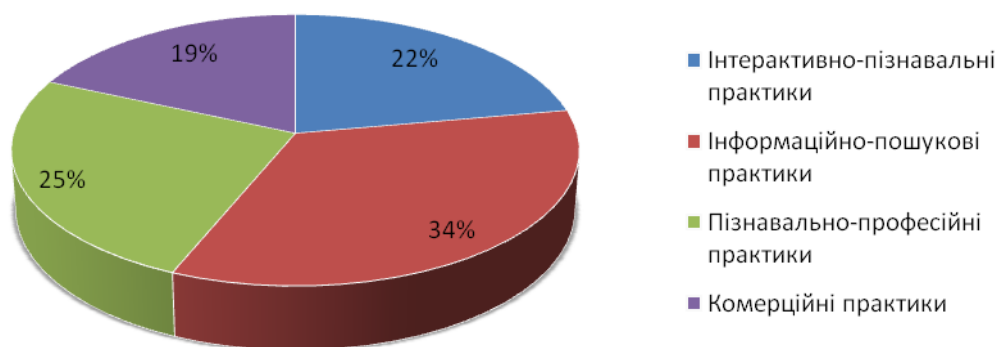

Рис.1 Різні типи інформаційно-комунікативних практик в Інтернет-мережі

Висновки: Отже, проведений кількісний аналіз дає нам підстави говорити про те, що Інтернет-практики стають невід'ємною частиною повсякденного життя українців. Особливо це стосується молоді, людей з незакінченою вищою та вищою освітою, висококваліфікованих спеціалістів, студентів. Також ми визначили, що існують математико-статистичні кореляційні зв'язки між рівнем Інтернет-залученості та віковим та освітнім параметрами респондентів. Стосовно того, якими є основні цілі користування Інтернетом, варто сказати, що серед українських користувачів домінують такі практики, як перегляд сторінок в соціальних мережах, ознайомлення з поточними новинами, просто блукання по мережі та користування електронною поштою. Факторний аналіз інформаційно-комунікативних практик в середовищі Інтернет дав нам змогу типологізувати всі практики на декілька груп за критерієм цільової спрямованості Інтернет-діяльності.

Ключові слова: *інформатизація, повсякденне життя, Інтернет-мережа, інформаційно-комунікативні практики.*

Список літератури.

- Кастельс, М. (2007) Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства/Пер. з англ. Київ
- Радкевич, А. Социальные Интернет-практики как объект социологического анализа. Социология № 3 2009 [Електронний ресурс].<http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2009/3/>
- Тоффлер, Е. (2000) Третья Хвиля / Пер. з англ. Київ. [Електронний ресурс].<https://www.rbc.ua/ukr/news/kolichestvo-internet-polzovateley-ukraine-1558443228.html>.

INFORMATIVELY-COMMUNICATIVE PRACTICES OF INTERNET-USERS AS REFLECTIONS OF TENDENCIES OF INFORMATIVE PROCESSES ARE IN MODERN UKRAINIAN SOCIETY

Nataliya Umanets, Nadiia Umanets (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

- Senior Lecturer, Department of Sociology and Social Work;
- Master Student, Department of Pedagogics and Social Management

Keywords: *informatization, everyday life, Internet-network, informatively-communicative practices*

References

- Kastel's, M. (2007) *Internet-galaxy. Reasoning is in relation to the Internet, business and society*, Kyiv [in Ukrainian]
- Radkevych, A. (2009). *Social internet-practices as object of sociological analysis*. Sociology, 3 [in Russian]. Information retrieval interaction. Retrieved from <http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2009/3/>
- Toffler, E. (2000) *Third Wave*, Kyiv [in Ukrainian] Information retrieval interaction. Retrieved from <https://www.rbc.ua/ukr/news/kolichestvo-internet-polzovateley-ukraine-1558443228.html>.

© PSC Proceedings, Italy, 2019